

Áno, Poľsko

samo
SPRÁVNE

špecializovaná príloha denníka **HN** HOSPODÁRSKE NOVINY

www.hnonline.sk

2/2015

- Úspech poľskej samosprávy
- Cezhraničná spolupráca so Slovenskom
- Efektívne využívanie eurofondov

Solaris Urbino

Nízkopodlažné Urbino je kompozíciou štýlového dizajnu, spoľahlivých a praktických riešení, ako aj záruk bezpečnosti a ekológie.

Solaris Tramino

Kombinácia najmodernejších technológií, atraktívny dizajn, pohodlie a spoľahlivosť. Táto električka je pripravená splniť požiadavky prevádzkovateľov aj cestujúcich verejnej dopravy.

Solaris Urbino electric

Moderný dizajn, odľahčená konštrukcia, nezvyčajne tiché vozidlo a predovšetkým s nulovými emisiami.

Solaris Bus & Coach S.A. – popredný európsky výrobca autobusov a električiek

Na Slovensku sme už 15 rokov!

Od roku 1999 sú vozidlá Solaris neoddeliteľnou súčasťou koloritu európskych miest. Takmer 13 000 vozidiel už jazdí na cestách 29 krajín v takmer 600 mestách.

www.solarisbus.com

06 (R)evolúcia zodpovednosti

10 Spolupráca regiónov funguje. Tu je dôkaz

14 Nielen Švejk spája Przemysl a Humenné

16 EXPO v roku 2022: top ambícia mesta Lodž

20 Fenomén z Nieciecze: futbalový klub inak

22 „Konfrontácia“ medzi Poľskom a Kalábriou

24 Veľké investície máme vďaka eurofondom

28 Frázy, ktoré sa zídu: poľsko-slovenský slovník

30 Ako je financovaná samospráva v Poľsku

Šéfredaktorka HN:
Marcela Šimková
marcela.simkova@mafrასlovakia.sk

**Zástupca šéfredaktorky HN
a editor prílohy:**
František Kvarda
frantisek.kvarda@mafrასlovakia.sk

Fotografie:
Dreamstime, Veľvyslanectvo Poľskej republiky v Bratislave, Archív HN
Titulná snímka: Mesto Poznań, radnica

Autori:
Mája Vargová, Veľvyslanectvo Poľskej republiky v Bratislave, Tomáš Strážay

Grafická úprava:
Juraj Satala

Adresa redakcie:
MAFRA Slovakia,
a. s., Nobelova 34,
836 05 Bratislava,
tel.: +421 248 238 348

Vyšlo:
V novembri 2015 ako samostatne
nepredajná príloha HN

Tlač:
TRIANGL, a.s.

Veľvyslanectvo Poľskej republiky v Bratislave ďakuje spoločnostiam: Medzinárodné letisko Rzeszów, Medzinárodné veľtrhy Kielce, PGZ SA, PTAK Fashion City, Raben a Fresh Logistics, REC, SOLARIS, za finančnú podporu prílohy „Áno, Poľsko“.

Každý je strojcom svojho šťastia...

Tento obľúbený výrok, týkajúci sa života človeka, má svoje použitie aj v živote štátu. Môže sa napríklad vzťahovať na právomoc, ktorú má k dispozícii miestne spoločenstvo vo veciach, ktoré sú preň najdôležitejšie. Komunistický totalitný štát sa o právomoci nedelil. Miestne spoločenstvo tak nemalo vplyv na to, čo sa v ňom dialo. Všetko bolo naplánované centrálnou mocou.

Preto jedným z najdôležitejších krokov, cieľom ktorých bolo odstrihnutie od komunistickej minulosti, bola samosprávna reforma, uskutočnená v Poľsku už začiatkom roka 1990. Vyše dvetisíc obcí získalo právnu subjektivitu na základe celého balíka zákonov. Predovšetkým však získalo vlastné zdroje príjmov a väčšie kompetencie. Konali sa naozaj demokratické slobodné voľby do miestnych zastupiteľstiev. Vďaka tomu získali miestne orgány pomerne významnú nezávislosť od centrálnej moci a zároveň záruku ochrany vlastných záujmov. Obce získali skutočnú subjektivitu.

Samosprávna reforma spustila proces modernizácie štátnej správy. Veľká časť úloh centrálnej moci prešla na miestne orgány. Reforma začatá v roku 1990 bola doplnená v roku 1998 tým, že v Poľsku zaviedla tri úrovne administratívy: vojvodstvo, okres a obec. Každá z nich s jasne určenými právomocami. Táto zmena uvoľnila v miestnych spoločenstvách obrovskú energiu, ktorú viedla chuť na zmenu a zlepšenie života. Spoločenstvá mohli konečne samy rozhodovať o svojom osude. A o tom je vlastne príloha „Áno, Poľsko!“ O tom, ako dokážu samosprávy manažovať a pracovať v prospech rozvoja nielen svojej „malej vlasti“, ale aj celej krajiny.

Decentralizácia sa uskutočnila aj na Slovensku. Rovnaký komunistický osud v povojnovom období, rovnaká túžba po riadení vlastného vývoja po roku 1989. Základy sú totožné, zmeny podobné a priestor na inšpiráciu a spoluprácu Slovenska a Poľska je otvorený a slobodný. Aj, a najmä, medzi samosprávami.

Vstup oboch krajín do Európskej únie priniesol poľským aj slovenským samosprávam nové možnosti rozvoja vzájomných vzťahov a možnosť čerpať kohézne fondy EÚ. Okrem nich regióny pri spoločnej hranici využívajú Program územnej spolupráce. Príklady predstavujeme v tejto prílohe.

11. novembra oslavujeme obrodenie Poľska po prvej svetovej vojne. Poľsko sa po 123 rokoch, počas ktorých bolo rozdelené medzi Prusko, Rusko a Rakúsko, znovu ocitlo na mape. Náš deň nezávislosti. V týchto dňoch si pripomíname aj 25 rokov obrodenia poľskej samosprávy, bez ktorej by dnes Poľsko nebolo takým dynamickým, moderným a kreatívnym štátom. Krajinou hraničiacou so Slovenskom. Hranica, ktorá spája a inšpiruje. Nech sa páči, pozývam Vás, nechajte sa inšpirovať...

Leszek Soczewica,
deziňovaný veľvyslanec Poľskej republiky na Slovensku

REC Global – Úspech na Slovensku

Začali nenápadne a postupne si podmanili všetko. Ľudstvo sa dnes so softvérom stretáva v každej oblasti, preto úloha softvérového inžinierstva nikdy nebola taká dôležitá ako práve teraz. Ak potrebujete navrhnúť, vyvinúť alebo integrovať softvérové riešenia, hľadáte REC Slovakia s. r. o. Sú členom rýchlo rastúcej poľskej skupiny spoločností REC Global. Korene spoločnosti siahajú až do roku 2000 a nadobudnuté know-how prakticky zúročujú vo viacerých oblastiach. „V roku 2009 vedenie spoločnosti REC Sp z o. o. rozhodlo o vytvorení nových vývojových centier na Slovensku a v Chorvátsku. REC Slovakia s. r. o. začala v Žiline s 3 inžiniermi a dnes zamestnáva viac ako 100 špičkových IT inžinierov vo vývojových centrách v Žiline a Banskej Bystrici. Na Slovensku realizujeme IT projekty pre zákazníkov najmä zo západnej Európy. Pomáhame našim zákazníkom vytvárať riešenia, ktoré sa na trh dostanú až o 2 – 3 roky. Pracujeme s najnovšími technológiami a trendmi v IT biznise. REC Slovakia s. r. o. dosiahne tento rok obrat viac ako 4 milióny eur. Mojim cieľom je tento výsledok v ďalších 2 rokoch zdvojnásobiť, uviedol výkonný riaditeľ Tomasz Bienkiewicz.

Tiež chcete byť o krok vpred? Hľadáte odbornosť podloženú dlhoročnými skúsenosťami? REC Global zamestnáva viac ako 500 softvérových inžinierov a úspešne pôsobí na 20 trhoch v západnej Európe a v USA. Spoločnosť má 8 výskumných a vývojových centier a 12 predajných a podporných miest po celom svete. Služí tým zákazníkom,

ktorí vyhľadávajú profesionálne služby v oblasti softvérového inžinierstva, najmä pre vývoj v odvetviach Automotive, Industrial Automation, Internet of Things, Telecommunications, Telematics & M2M a Semiconductors.

Alebo sa chcete stať súčasťou? V súčasnosti REC Slovakia s. r. o. plánuje ďalší nárast. „Radi a ochotne počúvame názory našich ľudí. Zamestnávame výnimočných ľudí, ktorí nám pomáhajú formovať túto spoločnosť a posúvať ju správnym smerom. Angažovanosť každého z nich je základným kameňom úspechu našej firmy. Sme jeden veľký tím, v ktorom máme síce odlišné zodpovednosti, ale všetci kráčame za spoločným cieľom. Na to, aby sme sa mohli naplno venovať svojim cieľom, musíme byť nielen dostatočne motivovaní,

ale predovšetkým sa musíme v našej firme dobre cítiť. Sme mladý a veselý kolektív s príjemnou firemnou kultúrou a uvoľnenou atmosférou. Venujeme pozornosť zlepšovaniu pracovného prostredia a realizujeme nápady, ktoré prichádzajú priamo od zamestnancov,“ hovorí vedúci pobočky Stanislav Cúg. Okrem situácie súčasných zamestnancov priblížil aj aktivity venované mladšej generácii: „Okrem toho, že študentom umožňujeme naberáť pracovné skúsenosti už počas štúdia prácou na našich interných projektoch, aktívne sa podieľame aj na ich vzdelávaní. Okrem iného úzko spolupracujeme s Fakultou riadenia a informatiky Žilinskej univerzity. Interné projekty však neslúžia iba na podporu rozvoja znalostí študentov, ale aj našich zamestnancov. Zároveň sú priestorom na zoznamovanie sa s novými technológiami. Jedným z úspešných interných projektov bol vystavovaný model auta „RECCar“, na ktorom sme predviedli schopnosti našich zamestnancov. Zúčastnili sme sa s ním na viacerých odborných výstavách a podujatiach.“

Na webe www.rec-global.com nájdete viac než 100 pozitívnych referencií na spoločnosť REC Global. Motivovaní zamestnanci a spokojní zákazníci sú pre nich zárukou kvalitného výkonu a kvality dodávok. **Ste ďalší na rade?**

(R)evolúcia zodpovednosti

PAMÄTÁM SI BRATISLAVU V ROKU 1992, KEĎ SOM TU BOL PRVÝKRÁT. VŠETKY JEJ PODOBNÉ MESTÁ BOLI SMUTNÉ, SIVÉ, ZANEDBANÉ, AKOBY NEMALI HOSPODÁRA. ALEBO AKOBY MALI HOSPODÁRA, KTORÉMU JE VŠETKO JEDNO, SPOMÍNA PIOTR SAMEREK, RADCA-MINISTER, VEDÚCI POLITICKO-EKONOMICKÉHO ODDELENIA VEĽVYSLANECTVA POĽSKEJ REPUBLIKY V BRATISLAVE.

■ Prečo sú podľa vás samosprávy také dôležité v živote štátov a miestnych spoločností? Veď je to nudná téma.

Minulý rok sme v Poľsku a na Slovensku spoločne oslavovali pád komunizmu, ktorým sa začal proces demokratickej transformácie v celej strednej Európe. Demonstrácie a prvé zmeny v zriadení však nestačia na zmenu myslenia v spoločnosti, ktorá bola tak dlho v totalite. Totalitná vláda rozhodovala na všetkých úrovniach, celoštátnej aj miestnej. Preto bolo jedným z najdôležitejších rozhodnutí prvého poľského nekomunistického premiéra Tadeusza Mazowieckého uskutočniť reformu samosprávy. Vďaka nej sa v máji 1990 konali prvé naozaj slobodné voľby do miestnych zastupiteľstiev. Obce sa stali právnymi subjektmi, získali finančnú nezávislosť a právo rozhodovať o kľúčových témach svojich obyvateľov. Takých, akými sú miestna zdravotná starostlivosť, školstvo, ochrana životného prostredia, hospodárenie s nehnuteľnosťami na území obce. Toto všetko bolo nevyhnutné pre vývoj miestneho spoločenstva, pred ktorým stála potreba naučiť sa niesť zodpovednosť za svoje rozhodnutia a budúcnosť. To je skutočná revolúcia roku 1989. Revolúcia, ktorá sa zmenila na evolúciu zodpovednosti a stále trvá.

■ Používate vznešenú formuláciu „evolúcia zodpovednosti“. Kde vidíte jej výsledok?

Dobre si pamätám, ako vyzerali Varsáva a Krakov v roku 1990. Pamätám si Bratislavu v roku 1992, keď

som tu bol prvýkrát. Všetky tieto mestá boli smutné, sivé, zanedbané, akoby nemali hospodára. Alebo akoby mali hospodára, ktorému je všetko jedno, lebo o všetko sa starajú mýtickí „oni“, čiže abstraktný štát. Pozrite sa, prosím, ako tieto mestá vyzerať dnes. Varsáva postavila už druhú trasu metra, vo veľkej miere z vlastných prostriedkov. Krakov je turistami z celého sveta považovaný za perlu. Bratislava sa môže pochváliť krásnym Starým Mestom, modernizuje dopravu a cesty. Tieto mestá nie sú ľahostajné ich obyvateľom a ani samosprávam, ktoré si občania sami zvolili. Samozrejme, nie je všetko dokonalé a každý z nás vidí veľa nedostatkov. Ale revolúcia zodpovednosti ešte stále prebieha, nie je ukončená.

■ Vráťme sa k téme presunu riadenia z centrálnej úrovne na samosprávy. Aký to malo vplyv na jednotlivé poľské kraje?

Ďalšou fázou decentralizácie v Poľsku bola reforma samosprávy z roku 1998, ktorá spočívala v zavedení troch nových úrovní územnej samosprávy. Od 1. januára 1999 vzniklo 16 vojvodstiev, čiže krajov, v ktorých získalo veľké právomoci zastupiteľstvo volené priamou voľbou občanmi. Na jeho čele stojí predseda. Zmenšila sa úloha vojvodu, čiže krajského „šéfa“, ktorého vymenúva predseda poľskej vlády. Vzniklo 380 okresov a 2 478 obcí. Cieľom reformy je obnoviť miestne väzby, posilniť aktivitu malých a stredných miest v hospodárstve a rovnomerný regionálny rozvoj. Táto reforma de facto znamenala

zavedenie subsidiarity. Ako povedal vtedajší premiér Jerzy Buzek, ktorého vláda uskutočňovala reformu: „Vzali sme moc, aby sme ju mohli rozdať ľuďom.“ A výsledky? Vrátil sa pocit príslušnosti k svojmu mestu, obci, regiónu. Vrátila sa aj zodpovednosť za hospodárne využitie prostriedkov. Dnes sa každé vojvodstvo v Poľsku snaží niečím odlišiť, pritiahnúť investície, modernizovať. Súčasný rozvoj sa dá len

ťažko predstaviť bez decentralizácie. Treba spomenúť ešte jeden dôležitý aspekt reformy samosprávy. Bola dôležitým prvkom prípravy na využívanie predstupuových a následne kohéznych fondov z Európskej únie. Myslím si, že to pomohlo samosprávam rýchlo sa naučiť využívať eurofondy. Potvrďuje to fakt, že Poľsku bolo preplatených už viac ako 90 % eurofondov, ktoré mu boli priznané a v rámci 28 krajín EÚ je na siedmom mieste. Na porovnanie, Slovensko je na 26. mieste a bolo mu preplatených vyše 70 %.

■ Z toho, čo hovoríte, sa zdá, že systém samosprávy v Poľsku je ideálny.

Neexistujú ideálne riešenia. Prof. Jerzy Stępień, jeden z autorov reformy územnej samosprávy, neskorší predseda Ústavného súdu v Poľsku, ju s odstupom času hodnotí realisticky. Za ťažisko úspechu samo-

správ vníma fakt, že samosprávy majú svoj rozpočet, svoj majetok a štátny dozor sa obmedzil jedine na kontrolu legálnosti činnosti. Poľská samospráva sa počas 25 rokov existencie upevnila. Stala sa profesionálnejšou, ale, bohužiaľ, aj byrokratickejšou. Ako slabú stránku dnešného systému v Poľsku vidí zlúčenie politickej a administratívnej moci na úrovni obcí. Funkcia starostu by mala byť politická a správu obce by mal vykonávať riaditeľ úradu. Súčasný vzorec, čiže zlúčenie politickej a administratívnej funkcie, podporuje rodinkárstvo.

■ Mali by sme teda očakávať zmeny systému územnej samosprávy v Poľsku?

Ako som povedal, ide skôr o evolúciu než o revolúciu. Nemyslím si, že je potrebná zásadná zmena súčasného systému, ktorý je vnímaný pozitívne. Avšak výzvy, ktoré stoja pred samosprávami, sa menia, čo vyplýva z demografických zmien v Poľsku a zo zmeny očakávaní zo strany spoločnosti. Počas 25 rokov sa vo veľkej miere podarilo vyriešiť nedostatky v infraštruktúre. Výzvou do budúcnosti však bude zlepšovanie kvality života: skrášľovať naše mestá a obce, vytvárať centrá sociálnej starostlivosti, zvyšovať ponuku vzdelávacích programov. Ale tiež investovať do kultúry a obnoviteľných zdrojov energie. Zároveň prichádza generačná zmena. Tí, čo vytvárali samosprávu, z nej postupne odchádzajú a uvoľňujú miesto mladým.

■ Aký vplyv má podľa vás reforma samosprávy na medzinárodnú spoluprácu?

Nech sa páči, pozrite sa na aktivitu krajov, miest a obcí. Všetci sa snažia mať zahraničných partnerov. Samozrejme, v praxi to vyzerá rôzne. Ale keď sa len pozrieme na vzájomné návštevy starostov a ich tímov v partnerských mestách a obciach, má to veľký význam. Nielen pre rozširovanie horizontov, povzbudzovanie aktivity a kreativity, ale najmä pre budovanie európskeho povedomia.

Obrovský význam majú aj programy cezhraničnej spolupráce, ktoré financuje Európska únia. Ich zásluhou miznú bariéry, ktoré nás delili. Uvediem príklad. Počas príprav stretnutia slovenského a poľského prezidenta v Červenom Kláštore začiatkom októbra som stretol aj starostu tejto obce. Hneď v úvode sa ma opýtal, či už o stretnutí vedia jeho poľskí kolegovia zo Sromowców Niżnych a Czorsztyna. To je ojazdný pocit cezhraničnej spolupatričnosti, hneď na nich myslieť. Pred štyridsiatimi rokmi by som si niečo také nevedel ani len predstaviť.

Pred deviatimi rokmi bola medzi Nižnými Sromowcami a Červeným Kláštorom postavená drevená lávka pre peších. Vďaka nej môžu turisti z Poľska navštíviť Červený Kláštor a turisti zo Slovenska zdolať vrch Tri koruny. Nie tak dávno to bolo oveľa zložitejšie. Sám si pamätám na svoje prvé túry v poľských Pieninách začiatkom 80. rokov, keď som pri pohľade z vrchu na Červený Kláštor mohol iba snívať o jeho návšteve.

■ Čo želáte samosprávam ako reprezentant Ministerstva zahraničných vecí Poľskej republiky, čiže centrálnej moci?

Aby dobre hospodárili. A našim partnerským obciam a krajom v pohraničí, aby im nechýbala odvaha pri tvorbe a realizácii projektov, ktoré ešte viac zblížia Poliakov a Slovákov. Aby bolo čo najviac takých lávok cez niekedy búrlivé vody, ako je tá cez rieku Dunajec.

Reforma verejnej správy v Poľskej republike

V POĽSKU
BOL PRE
SAMOSPRÁVY
KLÚČOVÝ ROK
1990 – VTEDY
DOŠLO
K OBNOVENIU
SAMOSPRÁVY
NA ÚROVNÍ
OBCÍ.

Za posledných 25 rokov sa v poľskej verejnej správe udialo mnoho zmien, jednak v organizačnej štruktúre, ako aj vo fungovaní štátnej správy a samosprávy. Najvýraznejšie zmeny sa uskutočnili v rokoch 1990 a 1999.

Rok 1990 je rokom obnovenia samosprávy na úrovni obcí, ktoré získali právnu subjektivitu. Do ich kompetencie sa vrátili právomoci na realizáciu záležitostí na miestnej úrovni, konkrétne tých záležitostí, ktorých

riešenie nie je zákonmi ustanovené v prospech iných subjektov.

Návrat samosprávy na obecnej úrovni bol uskutočnený so súčasným ponechaním administratívneho rozdelenia v podobe platnej od roku 1975. Práve v roku 1975 bolo ukončené trojstupňové administratívne rozdelenie štátu (vojvodstvo – okres – obec) a nahradené dvojstupňovým delením (vojvodstvo – obec). Toto delenie (vojvodstvo – obec) bolo záväzné od 1. júna 1975 do 31. decembra 1998.

Rok 1999 bol rokom zmeny územného rozdelenia, ktorej cieľom boli najmä:

- podpora rozvoja občianskej spoločnosti,
- pravidlo subsidiarity,
- efektívnosť uskutočňovania verejných zákaziek,
- transparentnosť schémy správy, ako aj rozhodovacieho procesu,
- schopnosť správnych štruktúr prispôbiť sa mieniacim sa vonkajším a vnútorným podmienkam.

Výsledkom reformy bolo od 1. januára 1999:

- vytvorenie ďalších dvoch stupňov územnej samosprávy,
- zníženie počtu vojvodstiev zo 49 na 16,
- podradenie všetkých orgánov, inšpekcií a zborov fungujúcich na území kraja vojvodovi,
- zavedenie pojmov nezoskupenej a zoskupenej správy (organizačné zoskupenie okrem iného znamená riadenie útvarov patriacich do zoskupenej správy, finančné zoskupenie, t. j. začlenenie rozpočtov zoskupených útvarov do rozpočtu vedúceho kraja, personálne zoskupenie, t. j. vplyv vojvodu na obsadenie najdôležitejších postov v rámci útvarov zoskupenej správy, kompetenčné zoskupenie, čiže zoskupená správa plní úlohy v mene vojvodu).

Zmeny v poľskej verejnej správe neboli ukončené v roku 1999, ale proces zmien stále prebieha. Po roku 1999 bola zavedená priama voľba starostov obcí, primátorov miest, bol vytvorený súbor zamestnancov verejnej správy, samospráva krajov získala úlohy inštitúcie riadiacej regionálne operačné programy.

Autor: Ministerstvo verejnej správy a digitalizácie

Centrum Varšavy.

FAKTY A ČÍSLA O POLSKU

Druh útvaru	Počet	Priemerná plocha v km ²	Priemerný počet obyvateľov
kraj	16	19 500	2 400 000
okres	314	974	81 000
mesto s právomocami okresu	66	108	198 000
obec	2 478	126	15 400

Spolupráca regiónov funguje. Tu je dôkaz

**PROGRAM
CEZHRAŇICNEJ
SPOLUPRÁCE
INTERREG
V-A POĽSKO –
SLOVENSKO
2014 – 2020
MÁ K DISPOZÍCII
ROZPOČET VO
VÝŠKE 155
MILIÓNOV EUR
Z EURÓPSKEHO
FONDU
REGIONÁLNEHO
ROZVOJA.**

Spolupráca medzi Poliakmi a Slovákmi v pohraničných oblastiach bola financovaná z prostriedkov Európskej únie ešte pred vstupom oboch krajín do EÚ. V súlade s novým programovacím obdobím, začatým v roku 2015, sa podpora na poľskej strane týka Sliezskeho vojvodstva (Bielský podregión a Pszczyński okres), Malopoľského vojvodstva (Nowosądecký, Oświęcimský podregión a Mysłenický okres) a Podkarpatského vojvodstva (Krośnieński a Przemyský podregión, Rzeszowski okres a mesto Rzeszów). Na slovenskej strane tento program zahŕňa Prešovský a Žilinský samosprávny kraj a okres Spišská Nová Ves v Košickom samosprávnom kraji. Program je špecifický tým, že projekty, ktoré sú v rámci neho financované, musia byť realizované formou medzinárodného partnerstva. To znamená, že na spoločnom projekte sa musí podieľať minimálne jedna poľská a jedna slovenská inštitúcia. Môžu to byť správne orgány, mimovládne organizácie alebo iné subjekty. Podmienkou je, že ich činnosť nie je nastavená na zisk. Môžu to byť napríklad celoštátne a samosprávne orgány, subjekty poskytujúce verejné služby, vzdelávacie inštitúcie, vysoké školy, vedecké ustanovizne, mimovládne organizácie, ako aj cirkvi a náboženské zoskupenia. Kritériami na hodnotenie spolupráce partnerov sú: spoločná príprava projektu, využitie spoločného personálu, spoločné financovanie a spoločná realizácia projektu. Výsledky projektu musia byť viditeľné na mieste jeho realizácie, a to na oboch stranách hranice. Pri hodnotení je dôležitým prvkom vplyv, ktorý sa prostredníctvom projektu dosiahne, tzv. cezhraničný efekt.

Nové prostriedky na využitie

Rok 2015 je rokom zmeny: končí sa realizácia a financovanie projektov programu 2007 – 2013 a začína sa implementácia ďalšej etapy programu, ktorú Európska komisia schválila dňa 12. februára 2015. Vyhlásenie prvého kola prijímania žiadostí je plánované na prelome rokov 2015 a 2016.

V rámci programovacieho obdobia EÚ na roky 2007 – 2013 bola prostredníctvom eurofondov financovaná napríklad modernizácia viac ako 130 km ciest (z toho tri vedúce cez hraničné priechody), výstavba, modernizácia alebo označenie takmer 900 km cyklotrás. Bolo postavených viac ako 90 km novej kanalizačnej a vodovodnej siete, ako aj 8 čističiek odpadových vôd. V rámci programu vzniklo viac ako 50 nových produktov cestovného ruchu, akým je napríklad cezhraničná cesta drevenej architektúry, centrum drevenej hračky v Stryzawe, mobilná aplikácia pre návštevníkov miest Stary Sącz a Levoča) a bolo obnovených viac ako 32 historických objektov.

Program cezhraničnej spolupráce Interreg V-A Poľsko – Slovensko 2014 – 2020 má k dispozícii rozpočet vo výške 155 miliónov eur z Európskeho fondu regionálneho rozvoja. Subjekty, ktoré budú realizovať projekty, môžu počítať s financovaním eurofondmi vo výške 85 % kvalifikovaných nákladov.

Novinky programu

V porovnaní s predchádzajúcimi etapami sa program viac zameriava na problematiku dôležitú pre poľsko-slovenské hraničné regióny, najmä na využitie jeho potenciálu v cestovnom ruchu (50 %) a uspokojovanie potrieb v oblasti dopravy (36 % rozpočtu). V oblasti cestovného ruchu budú financované predovšetkým tie projekty, ktoré prispievajú k rozvoju nových a atraktívnych foriem spoločnej prezentácie, využívania a ochrany kultúrneho dedičstva a prírodných oblastí pohraničia. Cieľom je rozvoj služieb, ktoré umožnia zaujímavé trávenie voľného času pri súčasnom využívaní potenciálu, ktorý poskytujú kultúrne inštitúcie, pamiatky, prírodné a národné parky. Vzniknuté zázemie budú využívať občania regiónu a zároveň návštevníci. S podporou môžu počítať aj spoločné poľsko-slovenské projekty z oblasti špeciálneho a profesijného vzdelávania (8 % rozpočtu).

Na rozdiel od minulého programovacieho obdobia sú v programe Interreg V-A Poľsko – Slovensko plánované tematické výzvy na podávanie žiadostí. Ako prvá je plánovaná výzva na projekty podporujúce dopravu, ktoré budú zlepšovať prepojenia miestnych ciest so sieťou TEN-T a cezhranične integrovať komunikačnú sieť.

Kde sú dostupné informácie

V Poľsku je program riadený ministerstvom infraštruktúry a rozvoja a na Slovensku ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka. Financovanie pre projekty priznáva spoločný poľsko-slovenský monitorovací výbor, ktorého členmi sú predstavitelia poľských a slovenských štátnych a samosprávnych orgánov, ako aj partneri zo sociálnej a hospodárskej sféry na obidvoch stranách hranice vrátane euroregiónov a Európskych zoskupení územnej spolupráce (TATRY, TRITIA).

Informácie a podporu pri príprave projektov poskytuje Spoločný technický sekretariát v Krakove. Najnovšie správy a všetky dokumenty sú dostupné na stránkach programu: www.plsk.eu, www.plsk.sk

Bardejovský jarmok
(na snímke hore).

Využitie eurofondov poľskými samosprávnymi orgánmi v rokoch 2004 – 2014

V rokoch 2004 – 2014 mala európska kohézna politika, alebo inak povedané politika súdržnosti, výnimočný význam pre povzbudenie spoločenského a hospodárskeho rozvoja Poľska, pričom jej vplyv sa výrazne odrazil aj v iných oblastiach než len na tvorbe domáceho produktu. Zavedenie a spustenie procesov a nástrojov tejto politiky v Poľsku, pri súčasnom príleve finančných prostriedkov, okrem iného umožnilo:

- iniciovanie novej generácie rozvojovej politiky v Poľsku s využitím dlhoročných programovacích dokumentov, pripravovaných v súlade s najkvalitnejšími postupmi strategického programovania rozvoja na svete;
- nevyhnutné zvýšenie kvality verejnej správy, a to nielen na celoštátnej, ale aj na krajskej úrovni, zároveň sa tak vytvorili predpoklady na výraznú decentralizáciu;
- lepšie využitie vnútorného rozvojového potenciálu Poľska a jednotlivých regiónov, súčasne odstránenie mnohých prekážok rozvoja týkajúcich sa okrem iného infraštruktúry, ľudského kapitálu a podnikateľského sektora vrátane malých a stredných podnikov;
- povzbudenie hospodárskej konjunktúry na strane dopytu vďaka prílevu prostriedkov z európskych štrukturálnych a investičných fondov, čo malo veľký význam najmä po roku 2009 a prispelo k udržaniu rastu poľského hospodárstva;
- vytváranie sociálneho kapitálu prostredníctvom stimulovania účasti partnerov na rôznych stupňoch zavádzania európskych štrukturálnych a investičných fondov, ako aj priame financovanie projektov týkajúcich sa tohto sektora.

Často nedocenený je obrovský civilizačný význam európskej politiky súdržnosti. Spočíva v tom, že stimuluje uvažovanie a konanie v oblasti rozvoja v malých a stredných podnikoch, lokálnych samosprávach, mimovládnych organizáciách, inštitúciách v podnikateľskom prostredí. Je to jediná európska politika, ktorá prechádza až na lokálnu úroveň, a preto ju možno veľmi zreteľne vnímať. Jej úspech je založený na spolupráci na európskej, štátnej, regionálnej a miestnej úrovni, čím sa politika súdržnosti stala najsilnejším podnetom viacúrovňovej verejnej správy.

Poľsko prijalo relatívne decentralizovaný model riadenia štrukturálnych fondov – dôležitými prvkami systému implementácie sa stali regionálne operačné programy a programy cezhraničnej spolupráce popri hraniciach navzájom susediacich členských štátov EÚ. Tieto programy so sebou prinášali možnosť a zároveň nevyhnutnosť rozvíjať potenciál riadenia regionálnej politiky na úrovni krajov. Dá sa preto povedať, že vďaka európskej kohéznej politike sa krajské samosprávne orgány po vstupe do EÚ stali významnými aktérmi rozvojovej politiky Poľska. Dôležitá je aj skutočnosť, že aktivity a projekty financované Európskou úniou sú viditeľné. Rozmer potenciálne dostupných fondov podnietil rozšírenie strategického myslenia aj na miestnej úrovni a pomohol zmenšiť výskyt „syndrómu pasívnych obcí“.

Vplyv kohéznej politiky na rast a štrukturálne zmeny v poľskom hospodárstve

V rokoch 2004 – 2014 dosahovalo Poľsko spomedzi členských krajín EÚ najväčší kumulovaný rast hrubého domáceho produktu (HDP), a to o viac ako polovicu (o 53,6 %), pričom v EÚ28 priemerný kumulovaný rast HDP predstavoval nárast o 12,2 %. Práve pomerne vysoký hospodársky rast v Poľsku v rokoch 2004 – 2014 (priemerne ročne o 4,0 %, pričom v EÚ28 dosahoval 1,1 %) bol vo výraznej miere výsledkom využitia eurofondov. Počas hospodárskej krízy zmierňovali prostriedky z eurofondov externé výkyvy a kolapsy a pomohli pri uskutočňovaní štátnej politiky stabilizácie verejných financií. Počas celého uvedeného obdobia mala kohézna politika kladný vplyv na hospodársky rozvoj a odhaduje sa, že takmer **20 % priemerného ročného rastu bolo výsledkom realizácie aktivít spolufinancovaných z eurofondov**. Prostriedky z eurofondov stimulovaním investičného dopytu vplývali na rast príjmov a tým na nárast spotrebiteľského dopytu. Výsledkom bol rast HDP. Prílev eurofondov stabilne vplýval na reálny rast HDP. **Minimálne polovica rastu poľského HDP v období niekoľkoročného trvania globálnej finančnej krízy bola výsledkom realizácie aktivít spolufinancovaných z rozpočtu Európskej únie**. Investície financované z eurofondov boli zároveň činiteľom vplývajúcim na zmenu odvetvovej štruktúry ekonomiky, prejavujúcu sa najmä vo zväčšení podielu tretieho sektora v rámci pridanej hodnoty brutto a v znížení podielu prvého sektora. Realizácia kohéznej politiky sa pričínala o približovanie rozvoja Poľska k priemeru EÚ28, čiže znižovaniu rozdielov medzi nimi.

Pripravené na základe podkladov
Ministerstva infraštruktúry a rozvoja
Poľskej republiky

Poľsko nášmu regiónu pomohlo k rozvoju

SPOLUPRÁCA
NA ÚROVNI
SAMOSPRÁV
ZBLIŽUJE TAKÉ
ROZDIELNE,
NO ZÁROVEŇ
I BLÍZKE
REGIÓNŸ.

História a vývoj samosprávy na Slovensku bol dlhodobý proces, ktorý priniesol našim občanom možnosť výraznejšie sa podieľať na správe spoločnosti, v ktorej žijú. Zvoliť si svojich zástupcov, ktorých ciele budú odrážať potreby a ciele obyvateľov daného územia. Od roku 2001 je Slovensko rozdelené na osem samosprávnych krajov, medzi ktoré patrí aj náš, Žilinský samosprávny kraj. Jeho poloha na severe Slovenska ho prirodzene predurčila na spoluprácu so svojimi susednými partnermi, ktorými sú Česká a Poľská republika.

Rozvoj našej krajskej samosprávy zaznamenal veľký krok vpred aj vďaka partnerstvám, ktoré sme nadviazali s viacerými poľskými regiónmi. Poľský a slovenský jazyk majú k sebe blízko a aj vďaka tomu môžu obyvatelia využívať výhody vzájomnej spolupráce. Príkladom sú naše zariadenia sociálnych služieb, ktoré patria do zriaďovateľskej kompetencie župy. Centrá pravidelne organizujú so svojimi poľskými partnermi každoročne mnoho podujatí, súťaží či spoločných návštev, počas ktorých si vymieňajú svoje skúsenosti, obohacujú sa o nové vedomosti a zároveň vytvárajú hodnoty, ktoré prinášajú úžitok oboj stranám.

Od roku 2012 spolupracuje Zariadenie pre seniorov a domov sociálnych služieb Čadca s poľským zariadením Dom pomocy społecznej Wilkowice. Zamestnanci a klienti týchto zariadení zorganizovali v rámci cezhraničného projektu „Priateľstvo bez bariér“ mnohé výmenné stáže, slávnosti a športové hry. Ešte aj dnes spoznávajú svoje zvyky, jedlá a život na oboch stranách hraníc a spoločne budujú silné priateľstvo. Aj po skončení projektu sa tak z tejto spolupráce stala tradícia, ktorú obaja partneri plánujú rozvíjať i v ďalších rokoch.

Oravské zariadenia sociálnych služieb v Zákamenom či Zubrohlave majú rovnako svojich poľských partnerov, s ktorými vstupujú či už do európskych

projektov, alebo vytvárajú vlastné podujatia, počas ktorých sa stretávajú a vytvárajú pre svojich klientov nové možnosti trávenia voľného času. Centrum sociálnych služieb Fantázia v Kysuckom Novom Meste taktiež rozvíja spoluprácu s poľským mestom Bielsko-Biala. V rámci tohto partnerstva sa nám podarilo vybudovať napríklad aj bezbariérovú relaxačnú zónu, ktorú navštevujú klienti slovenských a poľských zariadení sociálnych služieb. Je to miesto, v ktorom nájdú ľudia pokoj a uvoľnenie bez ohľadu na ich vek, národnosť či postihnutie.

Vďaka cezhraničnej spolupráci majú naše zariadenia sociálnych služieb, ktoré poskytujú starostlivosť pre ťažko chorých či hendikepovaných klientov, ale i týrané matky s deťmi, možnosť získať partnerov, s ktorých spolupracou budujú a rekonštruujú, a vytvárajú lepšie podmienky pre ich budúcnosť. Spolupráca na úrovni samospráv zblížuje tak rozdielne, no zároveň i blízke regióny. Umožňuje nám vybudovať širšie pole pôsobnosti, získať väčší objem financií, ktoré následne môžeme použiť pre vytvorenie kvalitnejšieho života občanov na oboch stranách hraníc.

Okrem sociálnej oblasti nám priniesla spolupráca s poľskou samosprávou aj rozvoj kultúry, cestovného ruchu a samozrejme, dôležité zlepšenie dopravného prepojenia oboch krajín. Prostredníctvom cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovenská republika v programovacom období 2007 – 2013 zrealizoval Žilinský kraj celkovo 10 projektov a 166 mikroprojektov, ktoré priniesli investície v hodnote takmer 9 miliónov eur.

Úspešným projektom, ktorý sa postaral o zlepšenie dostupnosti hraničného priechodu Winiarczykówka – Bobrov a zároveň zlepšenie dopravného spojenia v regióne Oravy, bol projekt s názvom Oravská cesta, ktorého náklady boli vo výške 2,4 mil. eur. Oravský región má v sebe veľké množstvo krásnych prírodných, turistických a kultúrnych atrakcií, ktoré sa vďaka rekonštrukcii tejto dopravnej časti sprístupnili nielen pre turistov, ale aj investorov. Spolupráca slovenskej a poľskej samosprávy tak opäť priniesla nesporné výhody.

Spolupráca poľskej a slovenskej samosprávy dosiahla v minulom období také výrazné úspechy a priniesla obyvateľom toľko výnimočných projektov, že je len prirodzené jej ďalšie pokračovanie. Európska komisia schválila vo februári tohto roka Program Interreg V-A Poľsko – Slovensko 2014 – 2020, ktorý naplní nové kľúčové výzvy poľsko-slovenského pohraničia a podporí projekty v oblasti prírodného a kultúrneho dedičstva, rozvoja dopravy a taktiež zlepšenia kvality vzdelávania. Celková suma, ktorá je nám v tomto období pridelená, je takmer 155 mil. eur, ktoré budú prerozdelené do nových projektov.

Juraj Blanár,
predseda, Žilinský samosprávny kraj

Našou výhodou sú susedia

Władysław Ortyl,
predseda Podkarpatského vojvodstva

Spolupráca so Slovenskom sa vyvíja veľmi dobre, tvrdí W. Ortyl.

■ Aký je význam samospráv pre rozvoj poľskej ekonomiky?

Decentralizácia, čiže administratívna reforma, ktorou v Poľsku prešla časť právomocí vlády na samosprávy, bola úspešným rozhodnutím. Dala občanom pocit, že sú zodpovední za osudy svojich „malých vlastí“, a zároveň im dala skutočné kompetencie na premenu reality, ktorá ich obklopuje. Viac ako dve dekády fungovania územnej samosprávy v našej krajine treba ohodnotiť ako úspech. Potvrdzujú to aj dobre využité eurofondy zo strany obcí, okresov a vojvodstiev a investície, ktoré ich nasledovali.

■ Sú to podľa vás najväčšie prínosy reformy verejnej správy v Poľsku, uskutočnenej v rokoch 1990 a 1999?

Áno, pretože môžem s istotou povedať, že regióny na tejto reforme získali. Môžu rozhodovať o svojom rozvoji, smerovaní a sférach, ktoré pokladajú za najdôležitejšie. Významný je aj spoločenský faktor, čiže väčšia angažovanosť občanov.

■ Aká je podľa vás kľúčová konkurenčná výhoda Podkarpatského vojvodstva?

V prvom rade sme regiónom, ktorého potenciál spo-

číva v leteckom priemysle. Vytvára nielen pracovné miesta, ale aj inovácie. Máme k dispozícii vynikajúce zóny na investovanie, pozemky pripravené špeciálne pre investorov, s príslušnou infraštruktúrou a rozsiahlym vybavením na podnikanie. Našou výhodou sú tiež mladí, schopní, vzdelaní ľudia. Odlišnou sférou rozvoja Podkarpatského vojvodstva je kvalita života. Patrí sem výroba vysokokvalitných potravín, ekologické poľnohospodárstvo, vyvážený cestovný ruch, zdravie a ekologické technológie. Našou snahou je aj vybudovať čo najlepšiu dopravnú infraštruktúru. Máme letisko, ale zameriavame sa tiež na nové cesty a vlakové spojenia. No a máme dobrú polohu a susedov: Ukrajinu a Slovensko. To je tiež naša výhoda.

■ Ako hodnotíte spoluprácu Podkarpatského vojvodstva so slovenskými partnermi?

Veľmi dobre sa vyvíja. Jej prínosy je možné vidieť vďaka množstvu a kvalite spoločných projektov. Je ich veľký počet a týkajú sa mnohých dôležitých oblastí sociálneho a ekonomického života. Od cestovného ruchu cez aktivizáciu obyvateľstva poľsko-slovenského pohraničia po infraštruktúrne projekty. Spolu sme vytvorili napríklad Poľsko-slovenské centrum jazdeckej turistiky, ale zlepšili sme aj cestnú infraštruktúru v okresoch na oboch stranách hranice. Jednou z dôležitých a pre nás strategických investícií je výstavba cesty Via Carpathia.

HN12862

Lette z Rzeszowa do EDINBURGU

2 týždenne už od **65 EUR***

Rezervujte na czechairlines.com

* cena jednosmernej letenky vrátane všetkých poplatkov

Nielen Švejek spája Przemysl a Humenné

VÝCHODNÁ ČASŤ POĽSKO-SLOVENSKEHO POMEDZIA JE NAPRIEK SVOJEJ ATRAKTIVITE POMERNE MÁLO ZNÁMA. POZRIEŤ SA TAM MÁ VŠAK ZMYSEL.

Okres Przemysl v Podkarpatskom vojvodstve, so sídlom v meste Przemysl (66-tisíc obyvateľov), vytvoril zo svojej polohy na východnej hranici Európskej únie výhodu, a to najmä vďaka využívaniu európskych zdrojov a rozvojom spolupráce rôznymi smermi, Ukrajinu nevynímajúc. Na slovenskej strane je to okres Humenné, s ktorým má od roku 2002 podpísanú zmluvu o partnerskej spolupráci. Podporu podnikateľského prostredia plánuje realizovať najmä formou podpory cezhraničného cestovného ruchu, s dôrazom na skvalitnenie infraštruktúry a informovanosti.

Východná časť poľsko-slovenského pomedzia je napriek svojej prírodnej a kultúrnej atraktivite pomerne málo známa. No a príjmy z cestovného ruchu nemajú veľa možností na rast, obzvlášť z dôvodu pomalšieho hospodárskeho rozvoja, predovšetkým vidieckych oblastí ležiacich v podhorském teréne.

Je tu však romantika, o ktorej nie každý vie. Práve účelom prezentácie turistických hodnôt oboch okresov, Przemysl a Humenné, boli spoločne pripravené a realizované dva transhraničné projekty, spolufinancované z európskeho Programu cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovensko na roky 2007 – 2013. Prvý z nich pod názvom „Spoznávame krásy przemyskej a prešovskej krajiny – cezhraničná poľsko-slovenská turistika“ bol realizovaný v rokoch

2011 – 2012. V rámci neho bolo v Przemysli vytvorené informačné centrum, dokonale plniace svoju úlohu v poskytovaní informácií o poľsko-slovenskom pohraničí návštevníkom. Počas jeho doteraz štvorročnej existencie ho navštívilo niekoľko desiatok tisíc osôb. Z rozhovorov s klientmi centra na tému, aké informácie im chýbajú, vyplynula iniciatíva komplexne zhromaždiť a usporiadať údaje o hodnotách a turistických atrakciách regiónu a ich sprístupnenie čo najširšej skupine odberateľov. To bolo impulzom na vytvorenie všeobecne dostupného internetového portálu, pamätajúceho aj na slabšie vidiacich a počujúcich, obsahujúceho multimedialnu interaktívnu mapu poľsko-slovenského pohraničia.

Druhý projekt s názvom „Prezentácia cestovného ruchu – kľúč k rozvoju poľsko-slovenského pohraničia“ bol realizovaný v rokoch 2013 – 2014. Jeho ťažiskovými cieľmi sú:

- identifikácia pre región najcharakteristickejších miest a podujatí, ktoré sú atraktívne pre návštevníkov a prezentujú špecifiká okresov Przemysl a Humenné,
- aktívna prezentácia prostredníctvom internetu a bedekra po regióne s dôrazom na zatraktívnenie regiónu mimo sezóny,
- prehĺbenie spolupráce medzi inštitúciami a organizáciami po oboch stranách hranice.

Výsledkom je štvorjazyčná internetová stránka 3drogi.pl, čo v preklade znamená 3 cesty. Súčasťou sú aj propagačné materiály distribuované okrem informačných centier aj cestovným kanceláriám. Slovenský deň, usporiadaný v Przemysli 4. mája 2014 spolu s konferenciou Potenciál cestovného ruchu na poľsko-slovenskom pohraničí, na ktorých sa prezentovalo viac ako 40 slovenských hosťujúcich organizácií z okolia Humenného, folklór, ľudové umenie, to je prehĺbenie spolupráce na obidvoch stranách hranice. Nenarušená fascinujúca príroda, zámky, ľudové tradície, ale aj dynamická súčasnosť sú témy, ktoré obom okresom slúžia na rozvoj cezhraničnej spolupráce s úspešným využitím financií Európskej únie.

A čo má s regiónom spoločné Švejek českého spisovateľa Jaroslava Haška? Aj v Przemysli, aj v Humennom majú sochu tohto dobrého vojaka. Bolo to práve pri pevnosti v Przemysli, kde ho zatkli v ruskom plášti a považovali za dezertéra a špióna. Tieto miesta spomenuté v románe si môžete prísť priamo pozrieť. Presvedčíte sa, že aktivity zo strany okresov Przemysl a Humenné sú pripravované s myšlienkou rozvoja cestovného ruchu vo všetkých podobách.

Piotr Worosz, Jadwiga Źmuda
Okresný úrad Przemysl

Úspešná spolupráca Kościelisko – Tvrdošín

ZA NAJVÄČŠÍ
ÚSPECH
V RÁMCI
SPOLUPRÁCE
KOŚCIELISKA
S TVRDOŠÍNOM
V RÁMCI
CEZHRANIČNEJ
SPOLUPRÁCE
MOŽNO
POVAŽOVAŤ
SEDEM
SPOLOČNÝCH
PROJEKTOV.

Obec Kościelisko spolupracuje s mestom Tvrdošín od roku 2000. Počas týchto 15 rokov uskutočnili veľa spoločných aktivít, najmä v oblasti kultúry, športu, vzdelávania. Také podujatia ako Folklórne Oravice, Witowska vatra, lyžiarsky beh Stopa bez hraníc, ktorého štart a cieľ je každý na druhej strane hranice. Krásne podujatie priťahujúce prívržencov behu na lyžiach sa často koná za prítomnosti najvyšších predstaviteľov Poľska a Slovenska. Tradíciou tohto podujatia sa stali stretnutia prezidentov oboch štátov, ktorí nejednakrát beh štartovali a aj oceňovali víťazov. Práve tu, v pohraničí, sa prijímali rozhodnutia dôležité pre oba štáty. Práve tu sa mohli najvyšší predstavitelia oboch krajín presvedčiť, ako cezhraničná spolupráca vplýva na rozvoj pohraničných regiónov.

Za najväčší úspech v rámci spolupráce Kościeliska s Tvrdošínom v rámci cezhraničnej spolupráce možno považovať 7 spoločných projektov, ktoré boli spolufinancované z programu INTERREG a Programu cezhraničnej spolupráce Poľská republika – Slovenská republika 2007 – 2013. Hodnota spolufinancovania z prostriedkov Európskej únie prevýšila 4 milióny eur. Je potrebné zdôrazniť, že partnerské projekty nepatria medzi jednoduché úlohy, obzvlášť ak sú realizované na území viacerých štátov s rozdielnymi právnymi procedúrami a jazykmi. Avšak obec Kościelisko spolu s mestom Tvrdošín dokážu prekonať ťažkosti a efektívne získavať prostriedky na vytýčené ciele, ale čo je ešte dôležitejšie – úspešne ich naplňajú.

V rokoch 2009 – 2011 sa uskutočňoval projekt „Tatry spájajú a nerozdeľujú, spoločné aktivity samosprávných orgánov zárukou rozvoja mesta Tvrdošín a obce Kościelisko“. Cieľom tohto projektu bola modernizácia dvoch kultúrnych centier na Slovensku a v Poľsku, konkrétne Mestské kultúrne centrum v Tvrdošíne a Centrum kultúry v Kościelisku, kde bola zrekonštruovaná obecná budova, v ktorej sídli Obecné centrum regionálnej kultúry a verejná knižnica. Súčasne bolo postavené javisko a ihrisko pri Ludovom dome v Kościelisku. V rámci projektu sa tiež uskutočnil cyklus kultúrnych a spoločenských stretnutí. Celková hodnota projektu dosiahla 795 968 eur, z čoho 676 573 eur bolo získaných z eurofondov.

V roku 2013 obec Kościelisko realizovala projekt „Turistický a cyklistický chodník príležitosťou na rozvoj poľsko-slovenského pohraničia“. V rámci tohto projektu bola vytýčená trasa chodníka pre peších a cyklistov v celkovej dĺžke približne 6 kilometrov a obec Kościelisko vydala mapu cyklistických chodníkov na poľskej a slovenskej strane, ktorá je k dispozícii v turistických informačných centrách. V októbri 2013 boli usporiadané cyklistické preteky pre obyvateľov priateľných obcí a turistov. Popularita chodníka stále rastie. Príspevok z prostriedkov európskeho Programu cezhraničnej spolupráce medzi Poľskom a Slovenskom predstavoval 50 000 eur.

V rokoch 2014 – 2015 obec Kościelisko spolu s mestom Tvrdošín uskutočnili dva veľké projekty: „Centrum tradícií a turistiky“ a „Cesty s výhľadom na Tatry príležitosťou na skvalitnenie dopravnej infraštruktúry mesta Tvrdošín a obce Kościelisko“.

Cieľom prvého z nich bola podpora rozvoja cestovného ruchu a rekreácie prostredníctvom výstavby polyfunkčného domu plniaceho funkciu centra tradícií a turistiky v Kościelisku a rekonštrukcia hotela Limba v Tvrdošíne. Výsledkom je vznik moderných centier, ktoré obohatia ponuku nocľahov, reštaurácií, kongresov, výstav, umeleckých tradícií, oddychu a športovo-relaxačných služieb. Hotel Limba ponúka 60 miest na prenocovanie, kongresové centrum pre 90 osôb. Vo výstavných priestoroch bude sídliť stála expozícia ľudového remesla. V Centre tradícií a turistiky v Kościelisku vzniklo turistické informačné centrum, kongresová a výstavná sála, expozícia ľudového remesla, rekreačné priestory: detský kútik tzv. opičí háj, ako aj rekreačno-športová sála s malou posilňovňou. Celková hodnota zrealizovanej investície predstavuje 2,75 milióna eur, z čoho bolo 1,41 milióna poskytnutých z prostriedkov EÚ z Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

V rámci druhého projektu „Cesty s výhľadom na Tatry príležitosťou na skvalitnenie infraštruktúry mesta Tvrdošín a obce Kościelisko“ bola zrekonštruovaná sieť miestnych komunikácií a súčasne chodníkov a pouličného osvetlenia mesta Tvrdošín a obce Kościelisko. Spolu bolo zrenovovaných 8,025 km miestnych ciest (2,960 km v Poľsku a 5,065 km na Slovensku), 4,225 km chodníkov (2,024 km v Poľsku a 2,201 km na Slovensku) a 1,798 km siete pouličného osvetlenia v Kościelisku. Uskutočnili sa aj stretnutia s podnikateľmi pôsobiacimi vo verejnej doprave a vzdelávacie stretnutia pre deti a mládež s názvom „Bezpečnosť na ceste v rukách detí a mládeže“, počas ktorých sa deti bicyklovali a korčuľovali po vynovených cestách. Ďalším bolo stretnutie bezpečnostných zložiek a konferencia, počas ktorej prebiehali rozhovory o vytvorení spoločnej ponuky cestovného ruchu oboch partnerských miest. Výsledným produktom sú partnerskými mestami vydané informačné brožúry spolu s mapami. Celková hodnota projektu dosiahla 2,17 milióna eur, z čoho 1,84 milióna eur tvorilo spolufinancovanie z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

Partnerskou spolupracou je možné veľa dosiahnuť. Je obzvlášť dôležitá najmä pre oblasti s turistickým potenciálom. Uskutočnené projekty, vďaka vynaloženému úsiliu a práci mnohých osôb, budú dlho slúžiť obciam a mestám, ich obyvateľom a návštevníkom.

Stanisława Czubernat,
Obecný úrad Kościelisko

EXPO v roku 2022: top ambícia mesta Lodž

LODŽ MÁ VYŠE 700-TISÍC OBYVATEĽOV A JE TRETÍM NAJVÄČŠÍM MESTOM KRAJINY.

Kamienice v Lodži pred a po renovácii.

Lodž má vďaka svojej úspešnej revitalizácii nepochybne čo povedať a podeliť sa s celým svetom. Preto aspiruje na usporiadanie Medzinárodnej výstavy EXPO 2022. Má plnú podporu poľskej vlády, ktorá zo štátneho rozpočtu doteraz vyčlenila 10 miliónov zlotých (2,5 milióna eur) na prípravné práce spojené s aspiráciou na usporiadanie tejto výstavy. Veríme, že Lodž bude mať príležitosť podeliť sa o svoje skúsenosti prostredníctvom usporiadania výstavy EXPO 2022. Rozhodnutie Medzinárodnej kancelárie výstav so sídlom v Paríži sa očakáva do konca roka 2016.

„Lodž vytvára“, „Lodž creates“

Lodž, so 706-tisíc obyvateľmi tretie najväčšie mesto Poľskej republiky, po Varšave (1,736 mil. obyv.) a Krakove (762-tis. obyv.), je dnes dynamickým mestom, ktoré výstižne charakterizuje slogan „Lodž vytvára“/ „Lodž creates“.

Aj keď Lodž po oslobodení spod nemeckej okupácie v roku 1945 dočasne plnila funkciu hlavného mesta Poľska namiesto nacistami úplne zničenej Varšavy a jej zdokumentovaná história siaha do stredoveku

(mestské práva získala v roku 1423), obdobie najväčšej slávy zažívala od začiatku 19. storočia vďaka rozvoju textilného priemyslu. Úspešné prenikanie na trh látok a odevov vyrobených v novovzniknutých textilných fabrikách jej priniesli prezývku „Manchester strednej a východnej Európy“. Tradícia textilného priemyslu svojím ďalším rozvojom premenila Lodž na mesto módy, v ktorom sídlia mnohé renomované módné značky. PTAK Fashion City a spolu s ním v ňom konaný Medzinárodný módnny veľtrh sú zaznačené na svetovej mape módy.

Lodž – skutočná revitalizácia

Lodž je dnes posledným neobjaveným mestom. Veľmi atraktívny je jej neobvyklý urbanistický charakter – znázorňuje príbeh jednej z najdynamickejších sa rozvíjajúcich priemyselných metropol. Viac ako 27 palácov, 47 víl, približne 300 fabrík, ale tiež 3 800 tehlových obytných blokov, tzv. kamienic, postavených v eklektickom a secesnom slohu na prelome 19. a 20. storočia. To sú dôkazy úžasnej minulosti. Mesto sa s cieľom odhalenia ich unikátneho charakteru svetu a najmä zatraktívnenia pre obyvateľov podujalo na ich obnovu. 500 miliónov eur, to je cena za vrátenie strateného lesku centru mesta. V júli 2014 získala Lodž od poľského ministerstva infraštruktúry a rozvoja takmer 4 milióny zlotých, čiže v prepočte 1 milión eur, na pilotný projekt pripravujúci mesto na proces revitalizácie. V súčasnosti proces revitalizácie prebieha a k účasti je prizvané široké spektrum partnerov, od investorov cez bytové družstvá a združenia vlastníkov, ktoré chcú zrekonštruovať svoju budovu, až po umelcov. Vďaka tomuto projektu sa Lodž stáva vzorom pre iné mestá. Vznikne Centrum poznatkov o revitalizácii, prvé v Poľsku, ktoré budú využívať aj iné samosprávy a výskum následne umožní kvalitnú prípravu poľského programu miestnej revitalizácie.

Revitalizácia – nástroj na zvyšovanie populácie

Cieľom revitalizácie je premena Lodže na mesto príjemné pre život, štúdium a naplnenie túžob v kariérom a osobnom živote súčasných a budúcich obyvateľov vrátane absolventov. So svojimi vyše 20 vysokými školami a 100-tisíc študentmi je Lodž akademickým mestom. Najväčšími vysokými školami sú Univerzita, Technická univerzita a Lekárska univerzita. Vedenie mesta si uvedomuje, že mladí ľudia navštevujúci stredné a vysoké školy v meste sú potenciálnym zdrojom demografickej stability v budúcnosti. Na zastavenie nepriaznivého demografického vývoja by stačilo, keby v meste zostal každý piaty študent prichádzajúci z iných končín. Tomu slúžia programy, ako napríklad „Mladí v Lodži“, kde mesto v spolupráci s najväčšími školami sídliačimi v meste, ako aj najväčšími zamestnávateľmi, pripravilo štipendijný program, portál praxí a stáží, bezplatné školenia, finančné príspevky na ubytovanie v internáte pre študentov z iných regiónov a taktiež príspevky na dodatočné štúdium cudzích jazykov. Pod-

#LEGIONÓW2

#WÓLCZAŃSKA167

#POMORSKA92

Podzemná železničná stanica Lodž Fabryczna.

porované sú študijné smery, ktorých absolventi patria medzi vyhľadávaných zo strany zamestnávateľov. Ďalšou iniciatívou mesta je program Me100 kamienic (kamienice sú tehlové obytné bloky, zväčša nájomných domov, z čias priemyselného rozkvetu mesta v 19. a na začiatku 20. storočia). Program dáva mladým ľuďom možnosť prenajať si byt v centre mesta za podmienok, ktoré veľmi nezaťažia ich domov vo vlastníctve mesta záujemcom, ktorí ich prispôbia na obytné účely.

Podporou biznisu, myšlienok a energie ľudí s originálnymi nápadi na podnikanie je program Priestory pre kreatívnych, ktorý spočíva v poskytnutí priestoru na podnikanie v oblasti obchodu, služieb, dizajnerskej a umeleckej oblasti. Kritériom výberu uchádzačov nie je výška nimi navrhnutého nájmu, ale originálny nápad na podnikanie. Pritom poskytované priestory sú v samotnom srdci centra mesta, ktorým je Piotrkowska ulica a jej okolie.

Súťaž Mám podnikateľský nápad je zase určená tým, ktorí zatiaľ len uvažujú o vlastnom podnikaní. Všetci zúčastnení majú príležitosť zadarmo navštevovať školenia a získať individuálne poradenstvo. Najlepší navyše získavajú finančné odmeny, vecné dary, jazykové kurzy alebo bezplatné účtovnícke služby pre budúce podnikanie. A výsledok? Z tejto súťaže doteraz vzniklo 750 podnikateľských nápadov, 197

profesionálnych podnikateľských plánov a viac ako 100 fungujúcich firiem.

Mestu sa táto investícia oplatí, o čom svedčí fakt, že v rámci obyvateľov vekovej skupiny 20 – 29 rokov v Lodži ročne pribudne 500 osôb. Mesto nezabúda ani na starších. Snaží sa byť atraktívnym pre investorov hľadajúcich skúsených zamestnancov, zamestnancov so stredoškolským vzdelaním a bez znalosti angličtiny.

Revitalizovaná najstaršia elektráreň v meste.

Revitalizácia mesta Lodž v praxi – prístup a konkrétne projekty

V rámci územnej revitalizácie centra Lodže bolo jadro mesta rozdelené na 20 projektov, z nich 8 bolo označených za prioritné so zabezpečením spolufinancovania z prostriedkov Európskej únie. 1 miliarda zlotých (asi 250 miliónov eur), to sú odhadované náklady, ktoré bude hradí mesto. Ide nielen

o rekonštrukciu budov, ale aj príslušného územia, ciest a verejného priestranstva. Pritom do projektu spolufinancovaného z eurofondov sa môžu zapojiť aj bytové družstvá, spoločenstvá vlastníkov či súkromní majitelia obytných blokov, v ktorých mesto nemá vlastnícky podiel.

Dôležitým faktorom revitalizácie je spolupráca s prevádzkovateľmi inžinierskych sietí. Za účelom integrácie prác uzavrelo mesto dohodu a podpísalo intencné listy s dodávateľmi tepla, plynu a elektrickej energie. Tento krok bude eliminovať také činnosti, ako napríklad odstraňovanie nového povrchu vozoviek z dôvodu neskoršej prestavby podzemných vedení. Samozrejmosťou revitalizácie je výsadba mestskej zelene, rozširovanie chodníkov, zvyšovanie počtu mimoúrovňových bezbariérových priechodov pre peších a taktiež tvorba nových parkovacích miest.

Nové centrum Lodže – projekt územnej revitalizácie centra mesta, v rámci ktorého bude revitalizovaných viac ako 100 hektárov nedostupného a zanedbaného priestoru bez života.

Železničná stanica Łódź Fabryczna – podzemná železničná stanica, investícia za 2 miliardy zlotých (500 miliónov eur) spojí centrá Lodže a hlavného mesta Varšava za menej ako 1 hodinu cesty vlakom.

Lodž tvorí alebo Lodž mesto filmu

„Dobrý večer, na dobrú noc, macko z plyšu spieva vám...“ takto sa nám v detstve hlasom Michala Dočolomanského prihováral Macko Uško. Macko v pyžamku, náš kamarát, prinášajúci pohodu a veľa príbehov, ktoré zažil s priateľmi. Bol z Lodže, zo štúdia krátkych filmov, odkiaľ sa dostal do celého sveta. V Lodži sídli slávna Štátna vysoká škola filmu, televízie a divadla, v ktorej začínali slávni režiséri Roman Polanski, Krzysztof Kieslowski, Andrzej Wajda, nositelia Oscarov a iných prestížnych ocenení. Cenu americkej filmovej akadémie získala aj symfonická rozprávka Peter a vlk, tiež vytvorená v Lodži.

Pohoda z čias Macka Uška trvá, no dnešná Lodž je pulzujúcou rozvíjajúcou sa metropolou, ktorá pri svojej modernej súčasnosti úspešne využíva priemyselnú minulosť. Na záver možno potvrdiť, Lodž vytvára (Łódź creates), ale aj Lodž sa stará (Łódź cares). O obyvateľov, o biznis, o krásu, o pohodu.

Autori: Mája Vargová, Marcin Masłowski
Foto: Úrad mesta Lodž

Lodž láka aj biznis. Úspešne

VELKOU VÝHODOU MESTA JE MEDZINÁRODNÉ LETISKO S MNOHÝMI LINKAMI DO EURÓPY.

Centrum mesta po revitalizácii

Lodž sa nachádza v strede Poľska. Vo vzdialenosti do 300 km sa rozkladá sedem najväčších mestských aglomerácií Poľska: Varšava, Bydgoszcz, Poznaň, Vroclav, Katovice, Krakov a Lublin.

Vďaka výhodnej polohe má dobré spojenie nielen s veľkými poľskými mestami, ale aj so zahraničím. Výstavba lodžského komunikačného uzla, ktorý spája autostrády A-1 a A-2 a rýchlostné cesty S-8 a S-14, teda východ – západ a sever – juh, má nepochybne veľký vplyv na zvyšovanie atraktivity mesta v očiach potenciálnych investorov. Plusom je aj medzinárodné letisko, Władysława Reymonta, vzdialené od centra len 6 km, čiže približne 15 minút jazdy, ktoré 12-krát v týždni

poskytuje pravidelné letecké spojenie do Mníchova a 6-krát v týždni do Amsterdamu, ako aj pravidelné spojenie s Prahou, Edinburghom, Dublinom a Oslom.

Veľkou výhodou je aj blízkosť hlavného mesta Varšava a medzinárodného Letiska Fryderyka Chopina, na ktoré je možné dostať sa za niečo viac ako hodinu.

Lodž – to je akademické zázemie 6 štátnych a 22 súkromných vysokých škôl pružne prispôbujúcich učebné programy potrebám investorov a rozširujúcich výučbu vybraných smerov nielen na anglický, ale aj nemecký a francúzsky jazyk. Zaujímavými sú aj samotné náklady na pracovnú silu, ktoré sú nižšie ako v iných poľských metropolách. Napríklad v porovnaní so 130 km vzdialenou Varšavou sú náklady na pracovnú silu nižšie takmer o 30 %.

Vynikajúca poloha, dostatok absolventov so žiadaným vzdelaním a tiež výhodné ceny prenájmu moderných kancelárskych priestorov v atraktívnych oblastiach mesta sú dôvodom, prečo sa v Lodži rozhodol umiestniť výrobu výrobca holiacich potrieb Gillette alebo lídri sektora vybavenia domácností B/S/H a Indesit. Lodž je v Poľsku jedno z najväčších centier

outsourcingu. Svoje pobočky tu majú také firmy ako Infosys BPO Poland, Philips, Fujitsu Technology Solutions, Sii, Hewlett-Packard, Nordea Operations Centre. Ďalšie strategické sektory z pohľadu mesta sú logistika a doprava. To spolu s výhodnou polohou na križovatke diaľnic a komunikáciách v smeroch sever – juh, východ – západ, do mesta pritiahlo investorov ako DB Schenker, Dachser, TNT Express Worldwide a DHL Express Poland. Rozvíjajúci sa sektor IT svojou atraktivitou zlákal firmy ako ERICPOL a TomTom.

Lodž – stredoeurópska brána do Číny

Atraktivitu Lodže ako miesta vhodného na investovanie posilňuje priame vlakové spojenie Lodže a čínskeho mesta Chengdu. Nákladné vlaky prekonajú vzdialenosť 10 000 km za 10 až 12 dní, čo je oveľa menej ako pri využití morskej cesty a lacnejšie ako leteckej. Nákladné vlaky na trase Lodž – Kanton premávajú každé dva týždne. Toto spojenie bolo iniciované v roku 2013. Je výsledkom rozvoja partnerských vzťahov medzi oboma mestami a regiónmi. Prvá poľská zásielka do Číny obsahovala najmä cukrárske výrobky, cider a pivo. Záujmom vlády čínskeho Kantonu je aj rozvoj spolupráce a využitie skúseností mesta Lodž v oblasti logistiky a filmového priemyslu.

Nielen Čína, ale aj Japonsko je stredobodom záujmu mesta Lodž. V snahe zintenzívniť vzájomné vzťahy a uľahčiť prístup k možným investíciám pre japonských podnikateľov, mesto v Kancelárii pre obsluhu investorov zamestnáva pracovníčku pôvodom z Japonska.

Bližšie informácie o možnostiach investícií a rozvoja podnikania v meste v prípade záujmu poskytuje Kancelária pre obsluhu investorov

**Autor: Kancelária pre obsluhu investorov
Úradu mesta Lodž
Foto: Úrad mesta Lodž**

M E D Z I N Á R O D N Ý VELTRH TEXTILU A DOPLNKOV

VIAC AKO 250 VYSTAVOVATEĽOV Z DOMOVA I ZO ZAHRANIČIA

Kupuj textílie **priamo**
od výrobcu

fast
textile
MEDZINÁRODNÝ VELTRH TEXTILU A DOPLNKOV

25.-27.
NOVEMBRA 2015

VSTUP BEZPLATNÝ

NA VELTRHU NÁJDETE NAJNOVŠIE:

TEXTÍLIE • STROJE • DOPLNKY A PRÍSLUŠENSTVO • PRIADZU • SLUŽBY

HALA EXPO |

PTAK FASHION CITY

viac informácií: +48 42 235 26 11, +48 726 065 000, e-mail: fast.textile@ptakexpo.com

www.fasttextile.com

Fenomén z Nieciecze

MÔŽE MAŤ
OBEC S MENEJ
AKO TISÍC
OBYVATEĽMI
FUTBALOVÉ
MUŽSTVO
V TOP SÚŤAŽI?
MÔŽE.

Má iba o niečo viac ako 750 obyvateľov a mužstvo v najvyššej futbalovej súťaži. Takýto nie každodenný úspech dosiahla Termalica Bruk-Bet Nieciecza. O klube sa už hovorí ako o fenoméne, a to nielen športovom. O jeho postupe do najvyššej futbalovej súťaže v Poľsku písali nielen médiá v krajine nad riekou Visla, ale aj známe a uznávané noviny na celom svete. Ich novinári neverili a tiež sa pýtali, ako je možné, že v takej malej obci sa dá vybudovať profesionálny klub, ktorý sa môže pochváliť takými úspechmi. Nie je to žiadna náhoda ani chvíľkový záblesk. Termalica Bruk-Bet Nieciecza je športový projekt, roky patriaci medzi aktivity Danuty a Krzysztofa Witkowských. Danuta je prezidentkou klubu. Krzysztof je majiteľom viac ako 30 rokov existujúcej spoločnosti Bruk-Bet, ktorá sa zaoberá výrobou betónových produktov (jedným z nich je pórovitý betón Termalica). Súčasne je sponzorom klubu. Vďaka ich neochvejnej vytrvalosti, obetavosti a dlhodobej politike je dnes Nieciecza súčasťou futbalovej smotánky, medzi ktorou sa pohybuje s istotou. – Nikdy sme na niečo také ani nepomysleli. Na začiatku naše aspirácie a ambície smerovali k tretej lige. Keď sme sa do nej dostali,

pustili sme sa do realizácie ďalších cieľov – spomína Krzysztof Witkowski.

S futbalom vo svojej rodnej Niecieczi bol spojený odjakživa. Je to pre neho prejav hlboko zakoreneneho lokálpatriotizmu. Vďaka rodine Witkowských je v tejto obci pri Tarnowe škola, divadlo, ako aj pekná divadelná sála s 5D kinom. Pri všetkom sa myslelo na obyvateľov. – Chcel som dokázať, že aj

v takej malej obci je možné uskutočniť veľké veci – uviedol Witkowski v mnohých rozhovoroch.

Termalica Bruk-Bet získava čoraz väčšie uznanie a čoraz viac fanúšikov. Tí nechýbajú ani na Slovensku. Patrí k nim aj známy a uznávaný tréner Dušan Radolský. S populárnymi „sloňmi“ pracoval už dva razy. O svojej práci vždy hovoril s rešpektom. Termalicu Bruk-Bet hodnotil ako klub s veľmi dobrou organizáciou. Obetavosť Witkowských vysoko vyzdvihoval.

Nebol jediným Slovákom v Termalici. V tomto klube

stále pôsobí Dalibor Pleva (od roku

2011), Pavol Stano či Martin Juhar. Sú to

futbalisti, ktorí v minulosti hrali v slovenskej

najvyššej súťaži. – Termalica Bruk-Bet je klubom, ktorý sa vyvíja, je veľmi dobre organizovaný – hovorí Pleva.

Adrzej Mizera,

hovorca Termalica Bruk-Bet Nieciecza

Objavte logiku v logistike. Objavte Raben v regióne CEE.

°F

Logistika
čerstvých
produktov

Zmluvná
logistika

Tuzemská
distribúcia

Medzinárodné
celozozové
prepravy

Pozemná
preprava

Tuzemská
distribúcia

Medzinárodná
distribúcia
v Európe

Medzinárodná
distribúcia
na Východ

- logistika čerstvých produktov – služby pre produkty s kontrolovanou teplotou od 2 do 6 stupňov Celzia v pobaltských štátoch, Českej republike a Poľsku
- pozemná preprava – denné linky pre zberné kusové zásielky: pobaltské štáty – Poľsko, Poľsko – Česká republika a Slovensko
- krátke dodacie lehoty v regióne CEE: 24h – 48h
- myRaben.com: sledovanie zásielok vnútroštátnej a medzinárodnej prepravy

„Konfrontácia“ medzi Poľskom a Kalábriou

ČO MÁ
SPOLOČNÉ
KALÁBRIA
A POĽSKÝ
PODKARPATSKÝ
REGIÓŇ?
NAPRIÍKLAD
POČET
OBYVATEĽOV,
SÚ ICH DVA
MILIÓNY.

Taliancky týždenník l' Espresso uverejnil 11. septembra 2015 článok, ktorého autorkou je Federica Bianchi. Okrem iného píše o letisku Rzeszów-Jasionka ako o príklade rozumných investícií podporených eurofondmi, uvádzame preklad článku:

Rzeszów a Crotona: dve mestá s letiskami financovanými Európskou úniou. Prvé sa stavia ďalej, druhé ohlasuje bankrot.

Kontrolná letová veža Sant'Anna v Crotona, malej dedine Pitagorasa s výhľadom na Iónske more, a Rzeszów v najjužnejšom regióne Poľska. V minulosti boli obidva regióny veľmi chudobné v porovnaní so severom štátu.

Oba regióny – podkarpatský aj Kalábria – majú rovnaký počet obyvateľov, 2 milióny. V minulosti boli oba zaostalé. Potom oba zažívali krátke, ale intenzívne obdobie priemyselného rozvoja. Chemické závody Pertusola Sud a Montedison v okolí Crotona prežívali zlaté obdobie v sedemdesiatych rokoch. V Rzeszowe sa rozvinul letecký priemysel, vyrábajúci letecké motory pre bývalý Sovietsky zväz.

Dnes obidve mestá a regióny ponúkajú obrovský potenciál pre cestovný ruch. Podkarpatsko s jedným z najväčších jazier a rozľahlými lesmi v Poľsku a druhý s krásnym pobrežím prirovnávaným k Sardínii.

No a navyše, obidve mestá ležia vo vzdialenosti 1,5 hodiny cesty autom od veľkých letísk, čiže Krakova a Lamezia Terme.

Kto mína správne a kto ide z kola von

Tu treba prestať s vypočítavaním podobností. Po období marazmu a sivosti v minulosti uskutočnili za posledných 15 rokov Rzeszów a jeho letisko fenomenálny program znovuzrodenia, využívajú každý cent poskytnutý Európskou úniou. Crotona, zbavené nápadov a odvahy, premrhlo posledných 20 rokov – celé pokolenie, naháňajúc sny o priemyselnej

premene, stratené kvôli miestnym záujmom, ktoré využívali politickú pozíciu v neprospech spoločnosti, čoraz chudobnejšej a apatickejšej. Región Kalábria bude musieť na konci decembra tohto roku vrátiť Európskej únii viac ako 600 miliónov eur, keďže ich v príslušnom čase nevyužil na investície.

Menej daní, viac do zdravia

Ideme na stretnutie s Tadeuszom Ferencom, „prvým občanom“ Rzeszowa, už po štvrtýkrát zvoleným s podporou 77 % hlasov v meste, ktoré v priebehu niekoľkých rokov narástlo zo 140-tisíc na viac ako 180-tisíc obyvateľov. Prijíma nás v historickej stavbe radnice na úplne obnovenom námestí. Rozprávame sa spolu so zástupcami primátora a s osobou, ktorá je zodpovedná za získavanie eurofondov (na mestskom úrade pracuje 30 osôb zaoberajúcich sa výlučne vybavovaním prostriedkov z EÚ).

Vďaka Európe 6-násobne vzrástla výška našich investícií, hovorí s úsmevom primátor. Väčšinu z nich, no nie všetky, tvoria investície do infraštruktúry. Investujeme aj do verejného zdravia, kultúry, cestovného ruchu. To bolo medziiným dôvodom, že sme v priebehu posledných rokov získali 35-tisíc nových obyvateľov a že sme v súčasnosti, čo sa týka najlepších životných podmienok, v hodnotení v rámci Poľska na treťom mieste.

V priebehu desiatich rokov, vďaka eurofondom a neobľomnej vôli primátora, bývalého komunistického činiteľa, vzrástol rozpočet mesta z 85 miliónov na 318 miliónov eur a je iba o niečo nižší ako celý rozpočet Podkarpatského kraja. Miera nezamestnanosti klesla na 6,5 % a počet študentov pripadajúci na jedného obyvateľa je najvyšší v celej Európskej únii, preyšujú dokonca oveľa známejší Krakov. V čom spočíva tajomstvo tohto úspechu? Ferenc hľadí rovno do očí a hovorí: „Keď sa v roku 2003 nemecká firma MTU rozhodla vyrábať v našom regióne letecké motory, urobili sme všetko, aby sme ich nepustili z ruky. Vytvorili sme

Letisko
Rzeszów – Jasionka.

Radnica v Rzeszówe.

„špeciálnu ekonomickú zónu, kde sú nízke dane, a rozhodli sme sa investovať do všetkého, čo zlepši kvalitu života v meste – postavili a zmodernizovali sme školy, rozvíjame cestovný ruch, tvoríme športové zázemie a miesta na rekreáciu. Keď sa nám ozvala firma Heli One so zámerom postaviť fabriku, na začiatku sme sa jej opýtali, akých odborníkov budú potrebovať. Následne boli v školách a na vysokých školách vytvorené zodpovedajúce triedy a fakulty, ktoré pripravovali žiakov na potrebné profesie. Tak vzniklo na univerzite letecké inžinierstvo.“

Dnes toto mesto, v minulosti nazývané „Poľsko B“, získava späť stratenú povest' európskeho centra leteckého priemyslu, s takými firmami, ako sú kanadská Pratt&Witney, francúzska Safrane a talianska AvioAugustaWestland. „Začínali sme s 15 firmami a teraz ich máme viac ako 150,“ hovorí Andrzej Rybka, riaditeľ Doliny Lotniczej (Leteckého údolia). „Ale bez zanietenosti primátora by sme nikdy neuspeli. Týka sa to letiska aj našich škôl.“

Naproti tomu tu sa hrá

Stretnutie v Crotone bolo dohodnuté na 9.30 hod. O 10.00 hod. ešte starosta Peppino Vallone neprišiel na radnicu. Možno ho zdržal nejaký telefonát. Možno išiel na nejakú prehliadku do nemocnice. Stretávame sa neskôr. O 12.15 hod. sme na radnici. „Vidíte, ako bolo obnovené staré mesto?“ pýta sa ma. Z 24 miliónov eur získaných z EÚ bolo mesto doteraz schopné minúť na verejné práce 17 miliónov eur, a to napriek získaniu zhody na predĺženie času na dokončenie investície o dva roky. Termín uplynie na konci tohto roka.

„Sme mesto, ktoré využilo oveľa viac peňazí,“ hovorí Vallone. Z 23 miliónov na revitalizáciu mesta sa len 11 miliónov použilo na staré mesto. Ak bola zmluva s regiónom, ktorý nám dáva prostriedky a bez ktorých nemôžeme investovať, podpísaná v roku 2010, prvé peniaze prišli v roku 2011, práce sme začali v roku 2012, ako sme mali všetko dokončiť do roku 2013? Keď to budú primátori všetko dobre rozohrávať, budú mať peniaze na dofinancovanie – vysvetľuje starosta mesta Crotone, ktorého rozpočet dosahuje 50 miliónov eur so mzdovými nákladmi približne 11 miliónov eur v sídle jedného z najchudobnejších regiónov Talianska.

Avšak oneskorenie v regióne v zabezpečení finan-

covania je často spôsobené skôr politickými ako byrokratickými motívmi, pričom to nie je jediný činiteľ, ktorý bude blokovať využitie peňazí. Nepomôžu ani rozsudky regionálnych správnych súdov. „Podpísanie projektu za viac ako 1 milión eur často spôsobuje odvolania, pre ktoré sú prerušené práce,“ vysvetľuje Elisabetta Dominijaani z urbanistickej kancelárie. Stáva sa, že vyšší súd napriek rozhodnutiu súdu nižšej inštancie nesúhlasí s takým rozsudkom a nedáva nám možnosť vybrať si inú firmu. Výsledok je, že nemôžeme začať práce a nezískame spolufinancovanie.

V Crotone však fondom nevenujú potrebnú pozornosť. Chýba aj skutočná vôľa na rozvoj mesta okrem strategických plánov krásne reklamovaných počas volebných kampaní a neskôr zavretých v zásuvkách úradníkov.

Katastrofa na letisku

Medzi dobrými nápadmi na rozvoj regiónu je letisko čo do veľkosti tretie najväčšie v regióne, ktorý má len 2 milióny obyvateľov. Od 15. apríla je oficiálne v bankrote, ale súd predĺžil jeho správu na ďalších šesť mesiacov, snažiac sa nájsť súkromného partnera, ktorý by mohol prevziať časť podielov od verejných akcionárov (Hospodárska komora, štát, región, mesto Crotone), ktorí ho dovedli k bankrotu. Po kríze v roku 2009 bolo základné imanie letiskovej spoločnosti 120-tisíc eur. Muselo sa zvýšiť na 1 milión eur, nad úroveň vtedajšieho zadĺženia. Nápravný plán počítal s poskytnutím financií letisku vo výške 31 miliónov eur, spolufinancovaných Európskou úniou. Z týchto peňazí sa len 4,7 milióna eur použilo na modernizáciu letiska. Vedenie regiónu nikdy neodsúhlasilo predĺženie štartovacej dráhy ani zaručenie nevyhnutných vonkajších prác. Hospodárska komora sa rozhodla ukončiť pôsobenie v orgánoch firmy (jej predseda, ako aj predseda predstavenstva letiska boli obvinení zo sprenevery 200-tisíc eur) a predať časť svojich akcií skupine miestnych podnikateľov za 290-tisíc eur. Vedenie regiónu a provincie však nesúhlasili. To je dôvod rozhodnutia o vyhlásení bankrotu. Počas tých siedmich mesiacov nečinnosti prevzali pasažierov susedné letiská a čerpajú dodatočné zisky. Komisia Európskeho zúčtovacieho tribunálu, ktorá hodnotí efektívnosť nakladania s prostriedkami, vysvetľuje v e-maile zaslanom redakcii: „V prípade mesta Crotone sme nevideli žiaden dlhodobý plán, žiadne analýzy, žiadne dôkazy o pozitívnom vplyve na regionálnu ekonomiku.“

V Rzeszowe sa zatiaľ deje presný opak. V období približne 10 rokov bude letisko investovať približne 18,6 milióna eur z eurofondov. Už bola postavená nová letisková kontrolná veža a letisko môže obsluhovať medzinárodné lety. Dvakrát denne tu pristávajú lietadlá spoločnosti Lufthansa z Frankfurtu. Letisko v súčasnosti obsluhuje viac ako 600-tisíc pasažierov a tento počet plánuje stále zvyšovať. Má aj dvoch verejných akcionárov – región (kraj) a radiaču spoločnosť vo Varšave. Je riadené podnikateľskou logikou, a nie politickou. Aj keď aj tu je politika prítomná – právicový predseda samosprávneho kraja nechce, aby sa do záležitostí letiska miešal komunistický primátor. Nikto sa však neodváža blokovať rozvoj letiska. Sú príliš hrdí, aby pustili lietadlo, ktoré ich vzdaluje od komunistickej závislosti a biedy po takmer 20 rokoch.

Veľké investície máme vďaka eurofondom

PRED ROKOM
1990 EŠTE
V OBCI
MORAWICA
NEBOL
VODOVOD ANI
TELEFÓNNY
KÁBEL. DNES
PREKVITÁ.

■ Pán starosta, aký bol začiatok vašej práce v samospráve, čiže rok 1990 a ako sa odvtedy zmenil výzor obce Morawica?

V skutočnosti bol rok 1990 ťažkým rokom pre začínajúceho starostu. Zmena režimu umožnila obci prijímať nezávislé rozhodnutia, ktoré si však vyžadovali podporu poslancov a aj obyvateľov. V tom čase nebol v obci Morawica vodovod, telefónne káble, a už vôbec nehovorím o kanalizácii či dobrej kvalite obecných ciest. Postupne som sa snažil prehovárať poslancov, ale aj obyvateľov, aby boli uskutočnené nové investície, ktoré by sa v prípade nezačlenenia miestnej spoločnosti nepodarilo uskutočniť. Územie, ktoré vlastnila obec, sme začali vybavovať vodou a kanalizáciou. To povzbudilo ľudí ku kúpe pozemkov na tomto území a usadenie sa v našej obci. Taký istý vzorec predaja pozemkov sme ponúkli podnikateľskej sfére. Od roku 1990 do dnešných dní vzrástol počet obyvateľov z 10 000 na 15 000 a počet podnikateľských subjektov prekročil číslo 1 000, pričom v rámci nich je veľa zahraničných koncernov. Súčasne s uskutočňovaním investícií do infraštruktúry obec rozširovala a stále rozširuje ponuku kultúrneho vyžitia a vzdelávania. Obec investuje do výstavby objektov verejného

Vodná nádrž na rieke Morawica.

Marian Buras

je vo funkcii starostu obce Morawica už od roku 1990. Je absolventom Poľnohospodárskej fakulty Vysoké školy poľnohospodárskej v Krakove. Absolvoval viacero kurzov a školení v oblasti riadenia, taktiež stáž na International Civil Society Workshop v Daytone, USA, ktorú usporiadala The Kettering Foundation.

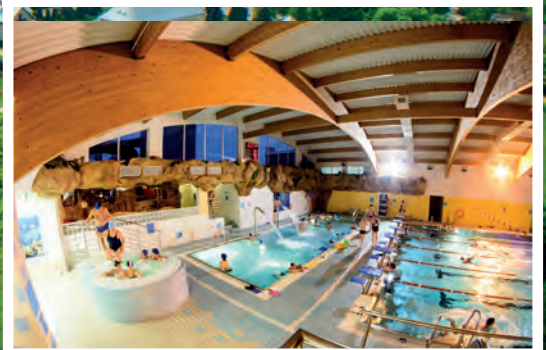
Obec doviedol do spoločnosti najlepších obcí v Poľsku. Dôkazom sú mnohé ocenenia a tituly pre starostu aj obec, ako aj ich umiestnenia na vrcholoch celopoľských rebríčkov. Za svoju činnosť v prospech samosprávy bol v roku 2014 prezidentom Poľskej republiky ocenený Rádom obrodzenia Poľska.

Starosta Marian Buras je často pozývaný ako expert do rôznych diskusných panelov. Riešenia týkajúce sa riadenia obce, napr. v oblasti vzdelávania a komunálnych služieb, ktoré zaviedol, boli zapísané do celoštátnej databanky dobrých samosprávnych riešení a sú príkladom pre mnohých predstaviteľov samosprávy nielen v Poľsku, ale aj v zahraničí.

Investícia firmy Hydrosolar.

Plaváreň a relax centrum.

Spolupráca obce Morawica s mestskou časťou Bratislava-Rača.

využitia, akými sú krytá plaváreň s relaxačným komplexom, hala pre kultúrne a športové podujatia, moderné samosprávne centrum, v ktorom sídli obecná knižnica, kultúrne centrum a obecný úrad. Okrem toho veľa ihrísk, športový štadión, škôlky a jasle. Centrum Morawice v poslednom čase zmenilo svoj výzor práve vďaka postaveniu samosprávneho centra a vďaka revitalizácii historického parku. V rámci rozvoja obce hrajú obrovskú úlohu združenia. Povzbudzoval som obyvateľov, aby sa spojili v takýchto skupinách, čo im dávalo možnosť vplývať na všetky oblasti života v obci, obzvlášť týkajúcich sa vzdelávania a kultúry. Dnes je v obci Morawica takýchto združení takmer 50 a samospráva im na plnenie ich úloh poskytuje finančné prostriedky.

■ **Odkiaľ čerpá obec Morawica finančné prostriedky na všetky tieto investície, osvetu a iné zaujímavé podujatia?**

Príjmy súčasného rozpočtu obce dosahujú asi 59 miliónov zlotých (14,75 milióna eur). Jeho hlavnými zložkami sú miestne dane

(daň z nehnuteľnosti, poľnohospodárska a lesná daň), podiely na dani z príjmu fyzických osôb, subvencie a dotácie. Väčšina veľkých investícií bola uskutočnená vďaka získaným eurofondom. V ich získavaní je obec Morawica regionálnym lídrom. Vďaka týmto prostriedkom sa nám podarilo pri každej škole zriadiť predškolské centrá, uskutočniť investičné zámery, ako aj veľa kultúrnych podujatí. Projekty obce Morawica mali aj medzinárodný rozmer.

■ **Pokiaľ ide o zahraničnú spoluprácu, povedzte prosím, v akých oblastiach spolupracuje obec Morawica so zahraničím?**

Máme úspešnú spoluprácu so zahraničím, a to vo veľmi širokom rozsahu. Obec Morawica má uzavreté zmluvy o spolupráci s mestami a obcami z Nemecka, Ukrajiny, Talianska, USA a na Slovensku s mestskou časťou Bratislava – s Račou. Hlavnými oblasťami tejto spolupráce je mládežnícka výmena v kultúrnej a športovej oblasti a hospodárska spolupráca. Sme hrdí, že môžeme pomôcť obyvateľom obce Balaniwka na Ukrajine, kde dokonca realizujeme infraštrukturálne projekty.

VÝSTAVA HOLUBOV 30.-31.01.2016
Národná výstava rasových holubov a drobného inventára

KIDS' TIME 25.-27.02.2016
Medzinárodný veľtrh hračiek a tovaru pre matky a deti

STOM 9.-11.03.2016
Veľtrh obrábacích strojov, strojov na kovovýrobu a náradia

EKOTECH 30.-31.03.2016
Veľtrh ochrany životného prostredia a odpadového hospodárstva

ENEX 30.-31.03.2016
Medzinárodný veľtrh energetiky a elektrotechniky, Veľtrh obnoviteľných zdrojov energie

PLASTPOL 17.-20.05.2016
Medzinárodný veľtrh plastov a gúmy

AUTOSTRADA - POLSKA 31.05-2.06.2016
Medzinárodný veľtrh výstavby ciest

PLME 15.-16.06.2016
Veľtrh a konferencia výrobcov vlastných značiek

SACROEXPO 20.-22.06.2016
Medzinárodná výstava výstavby a vybavenia kostolov, sakrálného umenia a devocionálií

MSPO 6.-9.09.2016
Medzinárodný salón obranného priemyslu

METAL 20.-22.09.2016
Medzinárodný veľtrh technológií pre zlievarenstvo

NECROEXPO 23.-25.06.2017
Medzinárodný veľtrh pre odvetvie pohrebníctva a cintorínov

Zmena na poľský spôsob

K ZNÍŽENIU
SPOLUPRÁCE
MEDZI
SLOVENSKOM
A POĽSKOM
URČITE
NEPRÍDE.

Dezignovaná poľská
premiérka Beata Szydło.

O któbrové parlamentné voľby v Poľsku priniesli očakávané víťazstvo dosiaľ opozičnej strany Právo a spravodlivosť (PiS). Keďže PiS zvíťazila nad Občianskou platformou (PO) s vysokou prevahou, rozpadol sa alternatívny scenár, ktorý počítal s možnosťou vytvorenia širšej koalície vedenej práve PO. Bez ohľadu na to, ako bude nová poľská vláda vyzeráť, s určitosťou možno povedať, že jej zostavovateľom bude práve PiS. Možno tiež takmer s istotou konštatovať, že prezident a vláda budú vládnuť v symbióze, čo ešte viac posilní ich mandát.

Proces premeny poľskej politickej scény sa začal už na jar a jeho prvým vyvrcholením boli prezidentské voľby, v ktorých zvíťazil práve kandidát PiS Andrzej Duda. Hoci Občianska platforma po prehraných prezidentských voľbách prehodnotila stratégiu predvolebnej kampane, na zmenu nastúpeného trendu to už nestačilo. Medzi hlavné príčiny volebného neúspechu Platformy patrí napríklad únava z ôsmich rokov vládnutia, zverejnené odpočívacie aféry, nedostatočná akcentácia sociálne citlivých tém zo strany vlády, ako aj zámer nastolenia generáčnej zmeny v poľskej politike – do parlamentu sa tak dostali aj dve celkom nové formácie. Prvá a úspešnejšia z nich – Kukiz'15 – je založená na protestnom hnutí, druhá – Nowoczesna PL (Moderná PL) – na hľadaní politickej a economickej

alternatívy. Niektoré neopozované tváre sa však objavili aj na kandidátkach oboch najvýznamnejších súperov. Snaha priniesť do politiky nové tváre preto charakterizuje poľskú politickú scénu ako celok, aj keď je zrejme, že úloha „veterána“ Jaroslawa Kaczynského pri formovaní a najmä fungovaní vlády nebude zďaleka zanedbateľná.

Ako sa zmena vlády v Poľsku dotkne Slovenska, respektíve slovensko-poľských vzťahov? Poľsko predstavuje pre Slovensko významného politického i ekonomického partnera, k zníženiu intenzity spolupráce preto určite nepríde. Naopak, PiS sa vo svojom programe hlási k posilneniu väzieb medzi krajinami Vyšehradskej štvorky, čo možno považovať za dobrú správu. Cieľ vydávať na obranu až 2,5 percenta HDP ročne môže byť pre Slovensko, ako i Česko a Maďarsko, dokonca vítanou inšpiráciou. Vo vzťahu k tretím krajinám, s dôrazom na Nemecko, ako aj k Európskej únii ako takej, bude však postavenie Poľska závisieť najmä od jeho spôsobilosti prinášať pozitívne impulzy a agendu, a nie iba od vymedzovania sa proti niečomu. Silná, funkčná a sebavedomá Vyšehradská štvorka by mala byť založená na rovnakých princípoch.

Tomáš Strážay
analytik, Slovenská spoločnosť pre
zahraničnú politiku (SFPA)

Slovensko-poľský transportér „Scipio“

V júli 2015 bol premiérmi Poľska a Slovenska podpísaný intencný list o spolupráci v oblasti výzbroje armády. V rámci tejto spolupráce získajú slovenské ozbrojené sily transportér Scipio, ktorý predstavuje spojenie dvoch konštrukcií – slovenskej veže Turra 30, ktorú vyrába EVPU a poľského podvozku KTO Rosomak 8x8 v základnej verzii.

Začatý dialóg je dôkazom veľmi dobrej a efektívnej medzinárodnej spolupráce. „Inovačný potenciál, ktorý je sústredený v rámci Poľskej zbrojárskej skupiny PGZ spôsobuje, že transportér Scipio patrí medzi najlepšie vozidlá svojho druhu, ktoré sú dostupné na svetovom trhu. Pre PGZ to predstavuje jednu z najdôležitejších vývozných dohôd, ktorá môže byť v krátkom čase prehĺbením efektívnej spolupráce medzi Poľskom a Slovenskom“ dodáva Wojciech Dąbrowski, predseda predstavenstva akciovej spoločnosti PGZ.

Scipio predstavuje inovačný projekt, ktorý využije najnovšie technológie, ako aj už známe riešenia – vežu Turra 30 a podvozok Rosomak 8x8 v základnej verzii. Ide o vynikajúci príklad spolupráce medzi krajinami, ktorej výsledkom je moderný slovensko-poľský produkt.

Do celého procesu boli zapojené nielen vlády a obchodní partneri, ale aj armády oboch krajín. Dohodnutá spolupráca zvýši bezpečnosť v regióne, obzvlášť v rámci krajín Vyšehradskej skupiny. Navyše, vďaka spolupráci Slovenska a Poľska môžu vzniknúť pracovné príležitosti, ako aj rozsiahly exportný potenciál pre Scipio na nových trhoch.

Poľská zbrojárska skupina (PGZ) je lídrom poľského priemyslu a jedným z najväčších obranných koncer-

nov v Európe. Sústreďuje viac ako 30 spoločností (odvetvia: obrana, lodenice, nové technológie) a dosahuje ročné príjmy na úrovni viac ako 5 miliárd zlotých. Vďaka využitiu potenciálu polonizácie technológií, úzkej spolupráce s poľskou vedou, ako aj dôrazu na výskum a vývoj, PGZ ponúka inovatívne produkty zväčšujúce bezpečnosť.

PGZ ponúka aj systém vzdušnej obrany veľmi krátkeho dosahu so zostavou POPRAD a radarom SOŁA; prenosnú protiletectkú zostavu GROM; systém bezpilotných lietadiel E-310; obrnených kolesových vozidiel ROSOMAK; delostre-

lecký systém so samohybnou húfnicou KRAB; individuálnu výzbroj vojaka so samopalmi BERYL. PGZ má oprávnenia aj na projektovanie, výstavbu a zariadenie lodí. Navyše, PGZ modernizuje a poskytuje údržbu vozidlám, lietadlám, vrtuľníkom, lodiam (vrá-

tane zariadení z bývalého ZSSR). V najbližších rokoch bude PGZ vyvíjať vesmírne a satelitné technológie, ako aj kybernetické technológie. „Stratégia kapitálovej skupiny PGZ na roky 2015 – 2030“ počíta vo výhlade do roku 2030 s trojnásobným obchodným nárastom.

Frázy, ktoré sa zídu

NIE JE SLOVO
AKO SLOVO.
PRINÁŠAME
VÁM
DRUHÝ DIEL
UŽITOČNÉHO
SLOVENSKO-
POĽSKÉHO
SLOVNÍKA.

Poľsko-slovenské

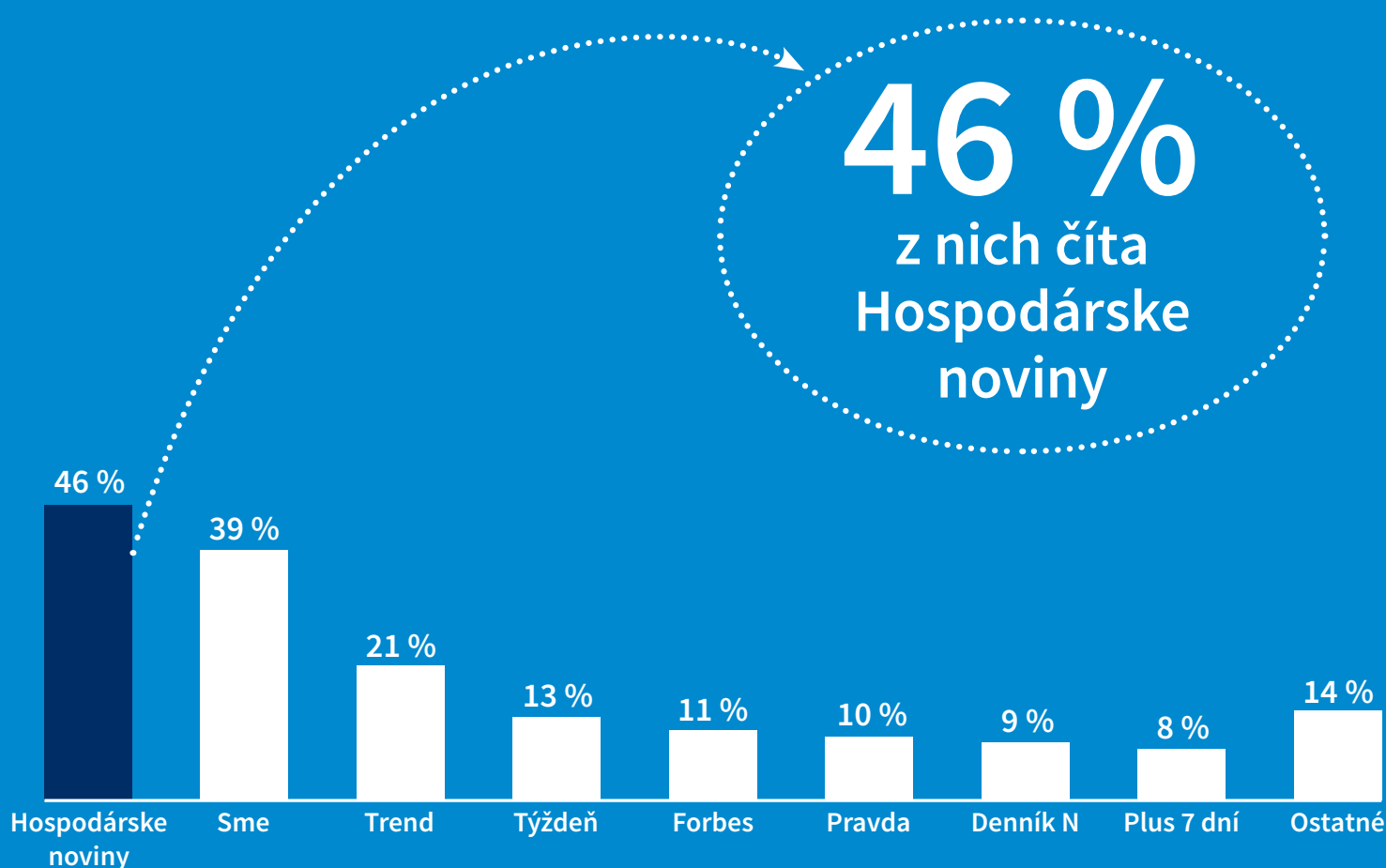
mandat	pokuta
szanować (<i>šanovať</i>)	vážiť si
panna	slečna
sprawca	vinník
konieczny (<i>koniečny</i>)	nevyhnutný
lutować (<i>lutovať</i>)	spájkovať
troska	znepokojenie
pozostały	zvyšný
skoro	ak
szukać (<i>šukať</i>)	hľadať
pewność (<i>pevnošć</i>)	istota
prawie	takmer
opakować (<i>opakovať</i>)	zabalit'
pieczeń (<i>piečeň</i>)	pečené mäso
zakład (<i>zakuad</i>)	stávka, podnik
żałoba (<i>žauoba</i>)	smútok
opona	pneumatika
kurtyna	opona
pada	prší
sprawny	fungujúci
szczerzy (<i>ščery</i>)	úprimný
ogólny (<i>ogulny</i>)	všeobecný
przytomny (<i>pšytomny</i>)	pri vedomí
urok	čaro, pôvab
uroda	krása

Slovensko-poľské

nech sa páči	proszę bardzo
odbyt	zbyt
správca	administrator
čipka	koronka
konečne	w końcu
rozprávka	bajka
lutować	żałować
troska	ruina
dłhopis	obligacja
pozostali	rodzina zmarłego
pewność	wytrzymałość, twierdza
práve	właśnie
skoro	wcześniej
peczeń	wątroba
opakować	powtarzać
zakład	fundament, podstawa
żałoba	oskarżenie
opona	kurtyna
uroda	urodzaj
úroky	odsetki
prítomný	obecny
správny	prawidłowy, administracyjny
slušný	uprzejmy (upšejmny)

Milionári nepodliehajú trendom. Majú vlastný názor.

Zdroj: J&T Banka Wealth report 2015

Nemusíte čítať všetko, stačí čítať

Advertisement for **Hospodárske Noviny**. The ad features a yellow banner with the text "VELKÝ KURZ SA ZAČÍNA UŽ DNES!" and "Slovenčina s HN". Below the banner is the newspaper's masthead "HN HOSPODÁRSKE NOVINY". At the bottom, there is a headline "Kauza Váhostav: štátnej" and a "TOP Témy" section.

Ako je financovaná samospráva v Poľsku

OBCE
MAJÚ AKO
PRIJÍMATELIA
DANÍ ŠIROKÉ
PRÁVOMOCI.

Centrum hlavného
mesta Varšava.

Príjmy samospráv obcí sú tvorené príjmami z fixných daní a z daní vyberaných na základe špecifických zákonov, konkrétne:

- daň z nehnuteľností (zo stavieb súvisiacich s prevádzkovaním podnikateľskej činnosti, z pozemkov a budov)
- poľnohospodárska daň (daň z poľnohospodárskych pozemkov)
- lesná daň (daň z lesných pozemkov)
- daň z motorových vozidiel (týkajúca sa vlastníctva zákonom špecifikovaných vozidiel)
- daň z dedičstva a darov (hradená z bezplatného nadobudnutia majetku)
- daň z občianskoprávných konaní (súvisiaca s niektorými aktivitami, ktoré sa vyskytujú v rámci hospodárskej činnosti)
- daň vyberaná formou daňovej karty (zjednodušená metóda zdanenia hospodárskej činnosti)

Skupiny vlastných príjmov obecných samosprávnych útvarov predstavujú aj príjmy z nasledujúcich poplatkov:

- miestny a kúpeľný poplatok (súvisiaci s pobytom v obciach s pozitívnymi klimatickými a hodnotnými prírodnými podmienkami)
- trhovú poplatok (súvisiaci s predajom na trhoviskách)
- správny poplatok (za konanie orgánov verejnej správy, vyberaný v prípade individuálnych konaní)
- poplatok za psa

Úhrady dane z nehnuteľností, poľnohospodárskej a lesnej, z vozidiel, ako aj poplatkov: miestneho, kúpeľného, trhového, za psa a správneho, sú vykonávané priamo na účet príslušného samosprávneho subjektu, čiže obce. Ostatné daňové povinnosti sú vyberané daňovými úradmi a poukazované príslušným obciam. Obce majú ako prijímatelia daňových príjmov široké právomoci, týkajúce sa stanovovania výšky daní a poplatkov, ktoré vyberajú, teda dane z nehnuteľností, vozidiel, poľnohospodárskej a lesnej dane a miestneho, kúpeľného, trhového poplatku a poplatku za psa. Mestské zastupiteľstvo určuje výšku sadzieb uvedených daní a poplatkov. Zároveň spravidla môže diferencovať výšku sadzby dane pre jednotlivé predmety zdanenia. Má tiež možnosť zavádzať vlastné oslobodenia z uvedených daní a poplatkov a v prípade poľnohospodárskej dane aj schvaľovať daňové prázdny. Prijímatelia daňových príjmov, čiže obce, mestá a kraje, môžu tiež v jednotlivých prípadoch umorovať, odročovať dane a poplatky, ako aj deliť ich na splátky.

Je potrebné zdôrazniť, že útvary územnej samosprávy majú vplyv na formulovanie právnych predpisov, ktoré sa týkajú ich pôsobenia (vrátane zákonov špecifikujúcich dane a poplatky, ktoré sú ich príjmom). Návrhy právnych predpisov v tejto veci si totiž vyžadujú pripomienkovanie Spoločnej komisie pre vládu a územnú samosprávu.

**Autor: Ministerstvo financií
Poľskej republiky**

■ Územná samospráva

- má právnu subjektivitu, vlastný majetok
- koná autonómne, jej samostatnosť podlieha súdnej a právnej kontrole
- orgány samosprávy sú demokraticky volené
- má právomoc tvoriť miestnu legislatívu
- štruktúra je stanovená všeobecne platnou legislatívou, ako aj vnútornými predpismi

■ Úlohy obcí

- vzdelanie (základné školy, gymnáziá, predškolské zariadenia)
- obecné cesty
- verejná hromadná doprava
- sociálna pomoc vrátane opatrovateľských ústavov (výplata dávok, stravovanie detí)
- udržiavanie čistoty, vývoz smetí, využitie odpadu
- v oblasti kultúry starostlivosť o obecné knižnice a kultúrne domy, ochrana pamiatok

■ Rozsah aktivít a úlohy okresov

- vzdelávanie (školy nad úrovňou gymnázií, špeciálne)
- sociálna politika (domovy sociálnej pomoci a centrá pomoci rodine)
- okresné cesty
- aktivity s cieľom znižovania nezamestnanosti (úrady práce, vyplácanie podpory v nezamestnanosti)
- územné plánovanie a stavebný dozor

- protipožiarna a protipovodňová ochrana

■ Rozsah aktivít a úlohy samosprávnych krajov

- propagácia zdravia a jeho ochrana (dohľad nad nemocnicami)
- kultúra a ochrana a obnova pamiatok (divadlá, filharmónie, múzeá)
- verejná doprava a cesty (regionálna železničná preprava, krajské cesty)
- vodné hospodárstvo (správa krajských protipovodňových skladov)

■ Príjmy územnej samosprávy

Ústava Poľskej republiky príjmy samospráv definuje ako:

- vlastné príjmy
- všeobecné dotácie: o ich využití rozhoduje samospráva
- účelové dotácie zo štátneho rozpočtu: vzťahujú sa na špeciálne pravidlá zúčtovania; ide o výdavky štátu na určené úlohy, ktoré realizuje samospráva. Musia byť použité výhradne na účel, na ktorý boli poskytnuté.

Výška všeobecných dotácií závisí predovšetkým od príjmu na obyvateľa. Ďalej závisí od hustoty obyvateľstva (obce), miery nezamestnanosti (okresy), počtu obyvateľov (kraje) a iných kritérií, či už príjmových alebo výdavkových, ako aj počtu žiakov a študentov na jednotlivých typoch škôl.

SLOVENSKO-POLSKÁ OBCHODNÁ KOMORA

* Kto sme a čo pre vás robíme?

Slovensko-poľská obchodná komora už 19 rokov pomáha podnikateľom, firmám, živnostníkom rozšíriť obchodné aktivity, ponuku služieb, tovarov aj na územie Poľskej republiky, predovšetkým formou vyhľadávania kontaktov, realizáciou seminárov, workshopov, stretnutí s predstaviteľmi veľvyslanectiev, neustálym upozorňovaním na potrebu nevyhnutného vybudovania potrebnej dopravnej infraštruktúry a v neposlednom rade participáciou na cezhraničných projektoch medzi Slovenskom a Poľskom. Teší nás, že čoraz viac firiem má záujem o rozšírenie svojej pôsobnosti na poľský trh, ktorý je so svojimi 40 miliónmi „spotrebiteľov“ v európskom meradle veľmi významný a čo sa týka jeho rastových parametrov už celé desaťročie neprekonaný.

* Prečo odporúčame byť členom SPOK?

- poľský segment trhu má skoro 40 mil. obyvateľov,
- II. najväčšie susedné teritórium v EÚ – najväčší absorpčný potenciál zo susedov v EÚ,
- Slovensko-poľská obchodná komora vám ponúka možnosť ďalšej propagácie a zviditeľnenia vami ponúkaných tovarov, produktov výroby a služieb,
- ako člen Slovensko-poľskej obchodnej komory budete propagovaní na internetovej stránke www.spok.sk, kde má každá členská firma uvedené info o firme, link na vlastnú webovú stránku, logo, opis činnosti v slovenskom, anglickom a poľskom jazyku, prípadne prezentáciu v PowerPointe,
- na stránke www.spok.sk si môžete ako člen SPOK pozrieť aj stále aktualizovanú brožúru: „**PODNIKAJME V POLSKU – ako uspieť na poľskom trhu**“ pripravenú s renomovanými poradenskými spoločnosťami, ktorá komplexne opisuje daňový systém, pracovné právo, formy podnikania a i.,
- ponúkame vám termínové možnosti osobných rozhovorov o podnikaní v Poľsku či najrôznejšie aktuality a výstavy v Poľsku – niektoré aj bezplatne pre členov SPOK,
- každoročne organizujeme Medzinárodný kongres podnikateľov V4, kde členovia SPOK majú bezplatný vstup a môžu aktívne vystúpiť v panelových diskusiách,
- vydávame tlačný katalóg členov SPOK, ktorý je prezentovaný v rámci všetkých zahraničných, ale aj domácich aktivít, ktoré realizujú SPOK a SOPK ŽRK,
- poskytujeme kontaktné adresy, poradenstvo a konzultácie,
- chránime a podporujeme záujmy svojich členov,
- zastupujeme obchodnú a priemyselnú komunitu SR v Slovensko-poľskej medzivládnej komisii pre cezhraničnú spoluprácu,
- spolupracujeme s Poľsko-slovenskou obchodnou komorou v Krakove.

* Ako sa s nami skontaktovať?

Slovensko-poľská obchodná komora, Háľkova 31, 010 01 Žilina
T: +421-41-7235 102, F: +421-41-7235 653, zahrza@za.scci.sk, www.spok.sk.

Tešíme sa na vzájomnú spoluprácu

